

<p>Ilmausinta</p> <p>Helmik. 21. Maalisella: Huhtik.</p> <p>1 vltä 10 m. — p. 15 m. — p. 8 repl. — kop.</p> <p>1/4 . 12 . — . 14 . 50 . 8 . — .</p> <p>1/2 . 8 . — . 10 . — . 4 . 50 .</p> <p>3/4 . 4 . — . 9 . 50 . 2 . 25 .</p> <p>1/16 . 1 . 40 .</p>	<p>UUSI</p> <h1>SUOMETAR.</h1>	<p>Helsingissä Joulun 31. 7. sunnalla.</p> <p>Toimituspaikka Konttori: Andreaskatu N:o 4.</p>
N:o 124.	Sunnuntaina Kesäkuun 1 p:nä.	1890.
<p><small>Tuottajat: V. LÖFREN (päätoimittaja), WILHO SOINI, J. W. MESSMAN (ohjelmatoimittaja), A. V. STRENG, ARBELI LILJUS, N. LIAKKA. — Kustantaja on osittain jättänyt ohjelmia k. 8 n. puolelta j. pu. — Vuosuhinta: 12 p. vuosittain etukäteen, kassalla sitten peritään kahdeksan 10 p. korkoa. — Hakkautus kassalla: Suomalaiset maksavat etukäteen 2 m., Suomalaiset ulkomailla ja vierailijat 1 m. Suomalaiset osittain kassalla sitten on maksettava.</small></p>		

Uusi Suometar

N:ro 124 – 1.6.1890

Uuden Suomettaren JUTTU-TUPA N:ro 22.

Amerikan-matkalta.

(Siirtolaisen kirjeitä U.S:relle.)

I.

Southampton, toukok. 18 p:nä

Tuskin muistankaan, milloin unelmat Amerikan kaukaisesta maasta, matkasta sinne ensi kerran mielessäni syntyivät. Pienenä poikasena, paitaressuna pahaisna kuulin jo tuosta kultamaasta juteltavan ja varsin nuorena saatoin lähtömatkalle läheisiä omaisiani lapsuuden leikkiveroita, jotka Amerikkaan muuton kiihko vei pyörteeseensä, sai ensimmäisinä kotimaansa jättämään. – Siitä

ajasta on jo parikymmentä vuotta vierryt. Pohjanmaalta sai Amerika ensimmäiset varsinaiset siirtolaisensa, sieltä on siirtolaistulva sitten yhä jatkunut ja paisumassa päin se on vielä. Pohjalaisena on minullakin siirtymishalu, ikään kuin synnynnäistä, epäsuotuisat oloni kotimaassa ovat tuota halua yhä vireillä pitäneet ja kiihoittaneet. Tuumasta tuli lopulta tosi. Kaukana on jo kotoinen ranta tätä kirjoittaessani. Suomenlahden ja Itämeren aallot on jo kynnetty, Pohjois-Saksa ajettu halki. Bremenhavenista eilen lähdimme komealla Bremen-linjan ”Elbe” -nimisellä valtamerilaivalla pohjanmerta halkasemaan kohti kaukaista länttä.

Kun nyt U. Suomettaren arvoisille lukijoille piirrän muistelmia matkaltani, pyydän kohta alussa saada huomauttaa, että aion kuvata siirtolaisen matkaa, arvostella asioita ja oloja hänen näkökannaltaan, ja jos siirtolaisen elämästä siten ehkä monen mielestä liiaksikin yksityiskohtia kerron, teen sen toivossa, että se huvittaa ainakin – siirtolaisia sekä nykyisiä että vasta tulevia, ja

UUDEN SUOMETTAREN		
1890.	JUTTU-TUPA.	N:o 22.
Amerikan-matkalta.		
(Siirtolaisen kirjeitä U. S:relle.)		
Southampton, toukok. 18 p:nä.		
<p>Tuskin muistankaan, milloin unelmat Amerikan kaukaisesta maasta, matkasta sinne ensi kerran mielessäni syntyivät. Pienenä poikasena, paitaressuna pahaisna kuulin jo tuosta kultamaasta juteltavan ja varsin nuorena saatoin lähtömatkalle läheisiä omaisiani, lapsuuden leikkiveroita, jotka Amerikkaan muuton kiihko vei pyörteeseensä, sai ensimmäisinä</p>	<p>dittiin minut hyväntahtoisesti hinata köydellä aluksen peräkannelle. Liekö ollut paha enne, en tiedä, mutta lähtöitkut jäivät minulta itkemättä, varsinaiset hyvästit tovereilta rannalla ottamatta ja melkein pä hauskalta tuntui kun laiva rannasta irtaantui, yhä uloni. Olisko tuo jo tuntunut vapaudelta? — Emmehän vielä viimeistä kertaa kotirannalta lähteneekään. Hankoniemelle kävi matka ensin, sieltä vasta saisimme siirtolaispiletin, sillä, merkkillistä kyllä, Bremenlinjalla ei ole asiameistä Helsingissä, vaikka on monessa Pohjanmaan maaseurakunnassakin. Kun viimeiset hyvästit oli vaihdettu, hurraat hündettu — sattui näet siten, että samalla kertaa suuri joukko helsinkiläisiä oli saattamassa erästä tunnettua sanomalehdentoimittajaa, joka nuorikkonsa kanssa lähti</p>	

sillä hyvä. Lisäksi olen vakuutettu siitä, että siirtolaiskysymys on Suomessakin päivän tärkeimpiä, sitä ei sovi enää ”vaitiololla” tappaa, ja lienevät tosiasiat siltä alalta siis paikallaan.

Alettakoon alusta aivan. Kaksi oli meitä suomalaista, jotka yhdessä olimme päättäneet matkalle lähteä, jakaa ilot ja surut veljellisesti. Toverini, nuori mies vielä, on jo 10-vuotisella oloajallaan Pohjois-Amerikassa ehtinyt hankkia itselleen Yhdysvaltojen kansalais-oikeuden sekä Englannin kielen taidon ja käy siis matkalla oppaasta. Passit olivat taskussa, vähät matkatavarat pian koossa ja yöllä maanantaita, toukokuun 12 päivää vasten astuimme Helsingin eteläsatamassa ”Uleåborg”-laivaan. Sana ”astua” ei kumminkaan ole paikallaan mitä allekirjoittaneeseen tulee, sillä sallimus oli määrännyt, että ihan viime hetkellä saavuin laivarantaan, laivan keula oli jo menossa päin ja töin tuskin ehdittiin minut hyväntahtoisesti hinata köydellä aluksen peräkannelle. Liekö ollut paha enne, en tiedä, mutta lähtötkut jäivät minulta itkemättä, varsinaiset hyvästit tovereilta rannalla ottamatta ja melkein pä hauskalta tuntui kun laiva rannasta irtaantui, yhä uloni. Olisko tuo jo tuntunut vapaudelta? – Emmehän vielä viimeistä kertaa kotirannalta lähteneetkään. Hankoniemelle kävi matka ensin, sieltä vasta saisimme siirtolaispiletin, sillä, merkkillistä kyllä, Bremen-linjalla ei ole asiasta Helsingissä, vaikka on monessa Pohjanmaan maaseurakunnassakin. Kun viimeiset hyvästit oli vaihdettu, hurraat huudettu – sattui näet siten, että samalla kertaa suuri joukko helsinkiläisiä oli saattamassa erästä tunnettua samomalehdentoimittajaa, joka nuorikkonsa kanssa lähti ulkomaille lempiviikkoja viettämään -, kun kotirannat s.o. Helsingin eteläsatama yhä eteni ja uhkaavan Wiaporin sivu oli kunnialla päästy, astuimme mekin kannen alle, lähdön monista puuhista väsyneinä, levähtämään. Kansipiletin kun vaan ostimme, ei varsinaisesta nukkumisesta ollut puhuttakaan, ja pari tuntia etusalongissa jonkunlaisessa horrostilassa vietettyämme, oli aurinko jo ehtinyt jonkun verran yletä. Kannelle noustuamme katosi pian unet ja huolet katsellessa Barösalmen kaunista saaristoa, kuunnellessa lintujen suloista aamukonserttia. Ilma oli mitä ihanin, hiukan raitista aamun tuulta, siellä täällä kalastajavenonen, joka saaliineen samosi pitkin välkähtelevää salmen pintaa kotikankaan rantaan. Jonkun aikaa, ehkä pari tuntia pujuteltuamme kautta soukkain salmien, sivu satojen saar-

ten, avautui ulappa eteemme ja kello 9 aamulla laskimme varovasti Hankoniemen rantaan, jossa muutamia muitakin höyryaluksia odotteli, mikä lastia purkaen, mikä lähtöön valmiina.

Olimme sanomalehti-ilmoituksista saaneet selville, että Orion-laiva lähtisi Köpenhaminaan seuraavana päivänä ja siinä aioimme mennä, mutta iloksemme saimme kohta laiturille päästyämme kuulla, että ”Capella ” oli muutaman tunnin päästä valmis lähtemään Köpenhaminaan, vieden muassaan 18 siirtolaista. Kohta huomasimmekin ryhmän matkakapineitaan kaitsevia siirtolaisia, useimmat oikein ehta pohjalaisia tyyppejä. Kun olimme yhtä tervehtineet, jonka tunsimme kotiseudultamme, kiiruhdimme min ennätimme Bremen-linjan asiamiehen, Lemcke & K:ppanin konttoriin, jossa muutamassa minutissa asiat selvisivät ja minä pistin taskuuni siirtolaispiletin, joka ”vetäisi” aina New- Yorkiin saakka välikansipaikalla, s.o. halvimmalla paikalla, missä melkein kaikki siirtolaiset kulkevat. 125 markkaa maksoi tuo piletti, mutta siitä annettiin 5markkaa takaisin ”ruokarahaksi” Köpenhaminaan saakka, sillä ”Capellan” kanssa oli Bremen-linjan yhtiö sopinut ainoastaan siirtolaisten kuljetuksesta; itsellä tuli olla eväät mukana. Niitä siis ostamaan, muassa kun ei ollut mitään. Hetken etsittyämme löysimme niin kutsutun ”kaupungin”, mutta ruokapuotia oli pahempi löytää, ja kun lopulta sellaiseen saavuimme, oli siellä ruokaa niin vähän kuin mahdollista. Lihaa emme saaneet ensinkään, mutta sen sijaan ruisleipää, voita, muniä, juustoa, silakoita ja lisäksi joukon vehnäleipiä kahvin kanssa nautittavaksi, jos sellaista matkalla tarjottaisiin. Noin varustettuina riensimme rantaan, ensin eineen rautatien ravintolassa nautittuamme. Muut siirtolaiset olivatkin jo ennen meitä kamssunsa ”Capellan” peräkannelle kantaneet sekä sijoittuneet kannella olevan lankkulastin päälle niin mukavasti kuin kukin voi. Tuntui vähän kaamealta tuohon noin vaan paljaan taivaan alle lankkulastille asettautua, mutta toverini, iloinen ja luottava ”All right” pani kohta hyvälle tuulelle. Mielihyvällä huomasimme, että kyökki oli asetettu ihan peräkannen laitaan ja miellyttävät paistin tuokset ja kahvin höyryt antoivat syytä päätökseemme, että se laitos oli laivalla mitä tärkeimpiä. Ei muuta kuin istua köysiläjälle ja alkaa ympäristöä tarkastaa ja tutustua tuleviin matkatovereihin. 4 naista oli siirtolaisten joukossa, 3 tyttöä ja yksi keski-ikäinen vaimo, joka matkustaa Frantsilas-

ta miehensä luo Calumetin kuparikaivannoille. Kun myöhemmin kysyin häneltä syytä lähtöön, sanoi hän olevansa nisunleipoja, jota siellä tarvittaisiin mies kun oli ruoanpitäjä. Työille oli kaikille lähetetty piletteille mihinkin paikkaan, mutta punaiset silmät ja totinen muoto osoittivat, ettei lähtö kotinurkilta ollut niinkään leikintekoa ja laiva kun alkoi laiturilta irtaantua, olivat nenäliinat ahkerassa liikkeessä. Miehet, joista suurin osa oli nuoria noin 20-vuotisia, olivat tyyneitä ja tyytyväisiä näköisiä, kuten suomalaiset ainakin, ei vettä silmässä näkynyt. 6 oli nainutta miestä, keltä yksi keltä useampi lapsi kotiin jäänyt. Yksi oli talokas Siikajoelta, täyskasvanut poika mukana, sanoi veljen parikymmentä vuotta Amerikassa olleen ja piletin lähettäneen, ”muuten ei olisi lähtöä tullut, mutta jäipä sinne kotiin kyntäjiä, kylväjiä, mikäs hätänä”. Siikajoen seudulta oli useita: kaikki valittivat köyhyyttä kotipuolesaan, ”eipä kunnonpäällistä eläjää ole koko meidän kylässä muuta kuin Hirvaskari ja sekin oli ½ 4 vuotta Amerikassa, mistä rahaa toi, maksoi velat, rakensi meijerit y.m.”. Takaisin alkoivat moniaat palata, kunhan vaan ensinnä rahaa saavat kokoon. Nuoremmat eivät takaisintulostaan puhuneet, parempia työpalkkoja sanoivat läheneensä etsimään. ”eihän sitä täällä rahaa kokoon saa”. Muistutukseeni, että kyllä Suomessa maanviljelys kannattaa ja tekijänsä elättää, vastattiin epäilyksellä, ”millä sitä tyhjin käsin maata saa ja alkuun viljelee”. ”Tein minäkin mökin korpeen, raivasin peltoa jo koko joukon, mutta kovat kontrahti-ehdot isännän kanssa rupesivat viemään asumusta takaisin ja sentähden lähdin; hevoseni myin matkarahojia varten, 1 satasen lainasin, mutta lehmän jätin vaimolleni ja muut työkapineet, ettei sille mitään hätää tule”. Toveri vakuutti asian niin olevan ja miehen kelpo työmiehen. Riskin mies koko seurasta oli eräs seppä Porista, joka matkusti 8-vuotiaan poikansa kanssa veljensä luo New-Yorkiin. Koko seuraan vaikutti hänen varmuutensa ja kuivat sukkelukuntensa elähtävästi ja reippaasta ”pikku sepästä” tuli pian kaikkien lemmikki. Pakinoiden ja leikkiä laskien kului ensimmäinen meripäivä pian loppuun mutta yö näytti tulevan varsin ikäväksi, sillä tuuli oli illan kuluessa kiihtynyt jotakuinkin, kallistellen ”Capellaa”, jota epätasainen lasti jo ennestään piti kallellaan, siihen määrään, että naiset, yhtä lukuun ottamatta, toinen toisensa perästä joutuivat meritaudin uhreiksi, vieläpä pari miestäkin. Muuten voin sen yhtähyvin nyt kuin

myöhemmin sanoa, että siirtolaisen pääasiallisena työnä ainakin matkan alussa on aina vähän päästä ottaa eväspussinsa tai -korinsa lähemmän tarkastelun alaiseksi ja useasta lampaanjalasta, joka kävi vielä täyden ”viulun” nimellä aamulla, ei ollut iltasella muuta kuin ”troka” jällellä. Varsinkin kun eväät sattuvat olemaan useammalla samassa korissa, syntyy usein hauskoja rettelöitä ja lukemattomia sanansutkauksia, jotka saavat totisimmankin suun iloiseen irvistykseen. Illan kuluessa koetti laivamme päällikkö kyllä tehdä parastansa, laittamalla suojaan niin monta kuin suinkin, minkä minnekin. Me (toverini ja minä) sijoitettiin ensin alapäällystön ruokahytettiin, mutta muutimme sieltä kapteenin pyynnöstä kannella olevaan ”tupakoimishytettiin”, jossa meillä olo oli mitä mainioin. Gottlannin saarta juuri sivuutimme.

Toisella kertaa pyydän saada jatkaa, sillä kirje täytyy nyt panna postiin, suuri siirtolaislaivamme ”Elbe” kun on Southamptonin edustalla. Ilma kaunis, kaikki hyvin. 900 siirtolaista laivassa, niistä 120 suomalaista. Ensimmäinen satama on New-York.

A.R.

Uusi Suometar

N:ro 142 – 22.6.1890

Uuden Suomettaren JUTTU-TUPA N:o 25.

Amerikan-matkalta.

(Siirtolaisen kirjeitä U. S:relle)

II.

New-Yorkissa, toukok. 27 p.

Viime kirjeessäni kerroin alkumatkasta Itämerellä ensi päivänä, ja seuraavasta päivästä ei ole suuria lisättävänä. Tuulta jonkun verran koko päivän ja sen johdosta merisairaita muutamia, Gotlannin ranta hämmöitti etäällä, ja tiistai-iltana myöhään kuljimme Ölannin etelänokalla olevan valotornin ohi. Seuraavaksikin yöksi koetti ”Capellan” Kapteni sijoittaa siirtolaisia miten kuten ja keskiviikko-aamuna herätessä oli ilma mitä ihania ja matkustajat hyvällä tuulella. Peräkannella pesivät ja siistivät siirtolaiset itseään paraimman

mukaan. Useimmilla oli saippuat ja pyyhinliinat mukana ja se onkin ihan välttämätöntä siirtolaiselle, joka hiukankaan pitää ulkonaisesta ihmisestään huolta, sillä laivalla ei ole sellaisia tarvekaluja helposti saatavana. Koko päivä kuljettiin pitkin Skoonen matalaa, sievää ja hyvin asuttua rannikkoa pitkin, tähystellen tuhka tiheässä olevia kirkkoja ja somia huviloita. Bornholmin korkeat rannat näkyivät etäämmältä ja yksi alus toisensa perästä risteili kulkuväyläämme, useimmat höyryaluksia. Edellisenä päivänä ulompana Itämerellä olimme nähneet melkein pä lukematomia purjelaivoja. Tuon tuostakin saimme rannikolta pieniä lintusia vieraiksemme; kaksi sellaista seurasi meitä penikulmittain istuen milloin missäkin laivan kolkassa. Puolenpäivän aikana olimme ehtineet Ruotsin etelärannan kiertää, Falsterbo oli jäänyt oikealle ja edessämme oli tanskalainen Amager-saari, jonka köpenhaminasta eroittaa sen satama ja jolla sijaitseekin jonkunlainen Köpenhaminan esikaupunki lukuisine tehtaineen. Luotsin saamme laivaamme ja rohkeasti laskeumme sivu pienten satamapatterien, jotka eivät ainakaan ulkonäöllään kammoa herätä, niin ovat mitättömiä, ihan vaan merestä kasvaneitten kasvitarhan ruohopenkkien näköisiä. Kyllä on tanskalaisilla työtä, jos linnoituksilla haluavat meren puolelta suojella pääkaupunkiansa vihollisen hyökkäystä vastaan, jos tuo ollenkaan lienee mahdollista. – Ruotsin rannikko kuuluu kirkkaalla ilmalla Tanskan maahan näkyvän, me emme sitä kyllä kiikarillakaan nähneet.

Köpenhaminan laajassa satamassa oli pursia satoja, yhäti kiersi niitä kaikkialla, mikä tuli, mikä meni, mutta rantaan saavuimme mekin ja sijamme saimme. Kukin oli tavaransa lähelle rantasiltaa kulettanut ja siinä nyt katsellaan, mistä apu ehtisi, s.o. Bremen-linjan asiamies ilmesyisi. Rannalla kyllä oli poikaa jos minkälaista, mutta kuka olisi uskonut, että komein kaikista, eräs lihava, punanaamainen jättiläinen olisi meitä hakemassa. Jonkunmoinen ”univormu” hänellä oli, kiiltävillä kirjaimilla oli lakinpontaan saatu sana ”Trager”, mutta kuka vastasi siitä, että hän todellakin oli meidän miehemme. Laivan kylkeen hän kumminkin työntäytyi ja puhui kaikkia, ainakin europalaisia kieliä – yht’aikaa, ettemme mitään erityistä selkoa saaneet, emmekä myöskään olleet ketteröitä häntä seuraamaan, olimme näet päättäneet menetellä varovasti ja esiintyä tyyneesti ja arvokkaasti, sattui mitä sattui. Ja vasta kun tuli toinenkin samaten puettu,

mutta selvempikielinen asiamies laivaan, näyttäen rattaita, joille piti kapineet koota kortteeriin vietäväksi, kehoitimme seuralaisiamme, jotka luonnollisesti eivät sanomiseen asti vieraita kieliä ymmärtäneet ja siis, tyytyivät toverini ja minun tulkitsemiseen, lähtemään mukaan ja pian olivat reput rattailta, tanskalaiset aisoissa ja siirtolaiset, kuten hyvin opetettu lauma ainakin, joka sorkka perässä. Tietysti en tarkoita mitään pahaa tuolla ”lauma” -sanalla, mutta ehdottomasti jotakin sinnepäin johtuu mieleen katsellessa siirtolaisten kulkua ihka oudoissa oloissa ja paikoissa, joissa jokainen koettaa pysytellä samassa joukossa, mikä kävellen, mikä juosten, mikä hätäisesti kysellen ja huutaen. Oudolta ja vieraalta nuo yksinomaan samanväriset, harmaat, Köpenhaminan rakennukset ja kadut tuntuvatkin, mutta aikaa ei ollut aprikoimisiin, ja kotvasen perästä olimme suurenlaisen tullihuoneen edessä, jossa kumminkaan ei mitään varsinaista tarkastusta tullut kysymykseen. Mitä maksoja liekään kuljettajamme hiukan suorittanut ja taas karjasi hän irvissä suin lähtömerkin ja niin sitä mentiin ensin Bremenlinjan asiamiehen konttoriin, jossa ainoastaan me kaksi kävimme ilmoittamassa tulosta ja jättämässä kirjeitä asiamieheltä H:niemestä, ja sieltä ”Stadt Svendborgin” hotelliin (Lille Strandstraede 16), jossa ravintolan isäntä oli vastassa. Ystävällisesti osoitti hän tulijoille huoneen, joka meistä melkein täytyikin, ja kahvit juotuamme, pukumme kuntoon saatuamme olimme toverini ja minä valmiit lähtemään ”Kongens smukke Byeä” katselemaan. Maailman kuulusta Köpenhaminan Tivolista olimme tietysti kuulleet ja sinne menimme ratavaunulla 10 äyrin kyytirahasta. Ajettuamme aika matkan sivu muun muassa ”Singhaleesien karavaaninkin”, joka – viime kesänä Helsingissäkin nähty – nyt näkyi K:haminassa vierailevan, saavuimme suuren suurelle portille, josta 50 äyrin maksusta mieheltä pääsime Tivolin todellakin suurenmoisia ja monenlaisia laitoksia ja huvituspaikkoja katselemaan. Kello 5 j. pp. se joka päivä avataan, vaikka soitto alkaa vasta k:lo ½ 7 à 7, teateri k. ½ 9 iltasella. Kun U. S:n lukijat joku aika sitten lukivat tarkanlaisen kertomuksen tuosta puistosta, Köpenhaminalaisten ”ylpeydestä” ja lempipaikasta, mainittakoon tässä vaan että ensikertalaiseen se tekee hurmaavan vaikutuksen. Kohta portilla on valaistus mainiota, todellista juhlatulitusta, kuten koko puistossakin, varsinkin suuressa konserttisalissa. Hyvä orkesteri soittaa lähellä si-

säänkäytävää koko illan, samaten suuri oivallinen orkesteri Tivolin keskikohdalla sijaitsevasa konserttisalissa, mihin ilman erityistä maksua pääsee ja johon mahtuu kuulijoita jos kuin paljo. Programmista, jonka muutamasta äyristä saa ostaa, näimme, että teaterissa muun muassa esiintyy eräs ”Wasa Damqvartetten”. Voisivathan neitoset olla Waasalaisia kotimaasta, tuumailimme, vaikka emme sellaisista laulajoista kyllä olleet kuulleet, mutta ensi silmäyksellä huomasimme erehtyneemme. ”Waasojen” kotimaasta olivat laulajattaret, ruotsalaisissa kansallispuvuissa laulelivat he kotimaansa kansanlauluja ja lienevät samat esiintyneet Helsingissäkin, vaikka eri nimellä. Teateriin, nimellä ”Arona Teater”, oli erityinen 15 à 25 äyriin sisällepääsymaksu ja siellä istuimmekin suurimman osan iltaa, katsellen, kuunnellen tanssijattaria, laulajia, voimistelijoita, ilveilijöitä y.m. Tivolin keskellä on suurellainen lammikko, jonka keskellä kelluu huvituspaikkana komea muinoinen sotalaiva lohikäärmeineen, varustuksineen. Kaikellaisia kansanhuvituslaitoksia löytyy, karusellia, mäenlaskurtoja, ilmapalloja, ampumaratoja y.m. ja ravintoloita joka haaralla. Mainittakoon niistä ”maitotalo”, jossa kohtuhinnasta saa ostaa jos mitäkin maitotavaraa kaikkein sievemmillä tanskalaisilta kansallispukuihin puetuilta neitosilta. Väkeä oli käytävillä tungokseen asti, vaikka konserttisalin ympäri näkyi varsinainen ”promenaadi”käyvän. Tietysti oli iso joukko muukalaisiakin joukossa, näkyipä ylioppilaslakkiakin Ruotsista, Norjasta ja 1 Suomestakin, puhumatta tanskalaisista ylioppilaista, joitten lakit eivät juuri silmään pistä, väri kun on niissä musta.

Myöhään saavuimme vasta kortteeriimme, jossa saimme oikein kelpo emigrantti-iltasen. Olimme melkein otaksuneet, että nyt alkaisi tuo kurjuudestaan kuuluisaksi tullut siirtolais-ruoka, mutta hetken syötyämme oli meissä kypsynyt aivan vastakkainen mielipide. Paitsi tavallista voi-leipäpöytää kuului iltaseen lämmin ruokalaji ja puoli pulloa olutta. Luulimme ensin, että meille ”herroille” olisi parempi iltanen kuin muille siirtolaisille laitettu, me kun söimme eri aikaa, mutta toverimme kertoivat heille tarjotun samaa, vaikka he eivät tuota iltasta voineet samalta kannalta arvostella kuin me. Muuan ei ollut uskaltanut ryhtyäkään syömään, mennyt suoraan vaan omalle eväskonttilleen, toiselle ei maistunut se eikä se ruokalaji. Sen saimme kuulla seuraavana päivänä, jolloin ruoka oli myöskin kunnollis-

ta. Yöksi sijoitettiin siirtolaiset tavallisiin vierashuoneisiin yöksi, ja kaksi kuhunkin sänkyyn, jotka olivat tilavia ja moitteettomilla vaatteilla varustetut. Naiset sijoitettiin eri huoneeseen. Se oli vuoteissa vain vikana, kertoivat toverimme, että ”polstarit olivat päällimmäisinä, eikä peitteitä ollenkaan”. Maan tavan mukaan oli näet peitteitten asemesta keveät höyhenpatjat, jommoisten suojassa Suomalainen ei ole tottunut uinailemaan.

Helatorstain aamupuolella kävimme erään oppaan saattamina katselemassa kuninkaallista linnaa – ulkopuolelta vaan. Kuningas itse oli paria päivää ennen matkustanut parin penikulman päässä olevaan Berndorffin linnaan, joten hänen luonaan käynti ei voinut tulla kysymykseenkään. – Kuninkaallinen linna kokonaisuudessaan tekee vanhanaikaisen vaikutuksen katsojaan, menneestä suuruudesta, rappeutumisesta. Kuninkaallisessa ratsastuslaitoksessa kävimme myöskin. Taisi olla itse ratsastusrata toista vertaa suurempi kuin sirkusrakennuksessa Helsingin Siltasaarella.

Samalla matkalla kävimme kansatieteellisessä museossa, joka on varsin laaja ja sisältää kolmessa kerroksessa suuren joukon esineitä, mitä kallis-arvoisimpiakin, maailman eri osista, varsinkin olivat raakalaiskansat edustettuina lukuisilla esineillä.

Kun palaneen kuninkaallisen linnan rautatiet olimme nähneet, ei aikaa enempää riittänyt ja puolisen syötyämme olimme valmiit lähtöön. Piletit laitettiin reilaan ja sitten satamaan ”Holland” laivaan, joka oli lähdessä Lybeckiin. 4 siirtolaista oli eronnut Allan-linjalle ja viides, eräs muurari Helsingistä, seurasi heidän mukanaan. Hän näet ei Hankoniemestä ostanut pilettejä suoraan Amerikkaan ja asianlaita oli niin hullunkurinen, että piletit samaan paikkaan Amerikassa maksoi enemmän Köpenhaminasta ostettuna kuin H:niemestä. Tämä tietysti tuntui ostajasta liian kummalliselta ja hän ostikin pitetin Allan-linjalla toiseen määräpaikkaan kuin oli aikonut. Asianlaita on, näet se, että Amerikan Suomalainen Siistolais-yhtiö, jonka asiamiehiltä useimmat piletit Amerikkaan Suomesta ostetaan, voi myydä pilettejä halvemmalla Bremen-linjalle, sillä kun on edulliset ehdot mainitun linjan yhtiön kanssa tehdyn sopimuksen nojalla siirtolaisten kuljetuksesta.

”Holland” laiva, joka sivumennen on sama, missä M. M:t matkustivat retkellään viime kesänä, lähti satamasta klo ½ 3 j. pp. Rannalla oli meitä saattamassa eräs Bremen-linjan kohteli-

aista asiamiehistä ja seisoj siinä 2 Amerikasta palaavaa maamiestäkin – jotka iloksemme kertoivat paluumatkalla Atlantilla vallinneen kauniin ilman. Lähtökiireessä tapahtui kumminkin onnettomuuskin, mikä sentähden ei vaikuttanut harmia muissa kuin asianomaisessa. Eräs vanhempi siirtolainen oli matkasäkkiinsä muun evään lisäksi pistänyt kaupungissa hankitun viinapullon, jonka sisältö varomattomasta pitelemisestä valui säkkiin ja sieltä suloisella lemullaan muistutti kaiken katoavaisuudesta. Jotkut toverit eivät voineet olla huomauttamatta, että onnettomuuteen oli syynä se asianlaita ett’ei pullon isäntä ollut heille antanut vähä ennen pyydettyä ryyppyä.

Tuuli kun oli jotenkin vinha ja kylmäkin sekä yö laivassa vietettävä, lisäsimme täkkipiletin hintaan 4 kruunua ja saimme siten erityisen hytin, joten hätää ei mitään. Aamulla k:lo 5 kun heräsimme, kynteli ”Holland” jo Trave-joen harmaita laineita. Rannat olivat mitä kauneimmassa kesäpuvussa, nisut alkoivat tehdä tähkää, kesältä tuoksui kaikkialla, kuulimmepa satakielenkin visertelevän, ja ihmeissään katselivat Suomalaiset seutuja, missä kaikki oli viljeltyä kuni puutarhasa, kauniita lehtipuuryhmiä säännöllisesti istutettuja ja pellon aitojenj asemestakin mitä huolellisimmin siistittyjä pensasrivejä. Tuota katsellessa ei tunti pitkältä tuntunut, mikä kului ennen kuin laskimme laiturin viereen. Siisti saksalainen tuliherra oli jo välillä saatu laivaan, mutta hänen olonsa siellä näkyi olevan vaan muodon vuoksi, siirtolaiset pääsivät kumminkin ilman mitään tarkastusta.

Satamarannasta saatettiin meitä samallaista kyytiä kuin Köpenhaminassakin suoraan rautatien asemalle, mistä puolen tunnin kuluttua (k:lo ½ 7) pääsisimme Hampuria kohti vilistämään. Siellä saimme syödä puolista. Luonnollisesti ei matka Köpenhaminasta Hampuriin ole mikään sopiva ruokaväli, varsinkaan kun ei seurassamme ollut laisinkaan varsinaisia nälkätaiteilijoita ja sentähden olimmekin laivassa jo varustautuneet sopivalla tavalla. Viimeiset suomalaiset silakat olimme käyttäneet hyväksemme ja Hankoniemen eväistä ei ollut jälellä kuin 1½ leipää, mitkä jätettiin ”Hollandiin”. Vaikka siirtolaiset eivät siis nälkää nähneet, omia eväitä kun oli, tulisi asianomaisen kuljetus-yhtiön kumminkin pitää huolta, että edes jotakin tuon vuorokauden kuluessa matkustajille tarjottaisiin, esim. aamukahvit laivalla ennen Lybeckiin tuloa.

Emme siis Lybeckin vanhaa kauppa-kaupunkia ehtineet paljon silmäilemään. Vanhankaikaiselta se näytti: kadut kapeat ja koukkuiset, huoneet jotenkin korkeita, värittömiä; liikekään ei näin aikaisin aamulla häirinnyt sitä rauhaisaa maaseutukaupungin tunnetta, mikä ensikertalaisessa oli päässyt valtaan. – Jonkun aikaa odotettuamme asemalla ja saksalaista rahaa vähän vaihdettuamme aseman ravintolassa, saapui Bremen-linjan asiamies, hra v.Düren, kohtelias vanhempi herrasmies, joka osti piletit Hampuriin, pani tavarat menemään samaa tietä. Hän puhui muun ohessa jotakuinkin Ruotsiakin ja kuten sanottu teki ystävällisesti tehtävänsä. Saksalaiset kolmannen luokan vaunut ovat tuollaista vanhaa tyyliä, jossa vaunut on väliseinillä jaettu karsinoihin, joihin päästään vaunun sivulta ja ovet lukitaan ulkopuolelta. Tuo nyt vähä tuntui meikäläisten mielestä oudolta, mutta se ei häirinnyt iloista mieltä. Ilma mitä ihanin, kukkain kesäinen tuoksu oikein tunkemalla tunki vaunun ikkunoista sisään, lintujen laulu ja viljavat yhä vaihtelevat kauniit maisemat saivat runollisempain aatteet oikein ”korkeampaan lentoon”. Tuon tuostakin pysähtyi juna, konduktöri kävi vaunun sivulla huutamassa uuden aseman nimen, kaikki kävi sievään ja säännöllisesti. Kohteliaasti toi konduktöri eräällä asemalla lasillisen vettä suomalaiselle tytölle, jonka janoa allekirjoittanut oli maan kielellä koettanut hänelle tulkita. Tuon tuostakin kuului ihastuksen ja ihmettelyn huudahduksia, mistä milloinkin syystä: ”voi, voi kun on kaunista, katsokaas koko suuri lehmäkarja ja tuollaisessa nurmikedossa, ei siinä nälkää näe, kah hevosiakin ja lampaita!” Kummaksemme huomasimme useita jäniksiäkin mennä loikkaavan poikki kotojen. Erityistä huomiota herätti se, että naisilla, vaikka tekivätkin kaikellaista peltoyötä, oli hatut päässä kaikilla. Kovaa vauhtia tuo kulki junakin, mutta ennen kuin kerkesimme odottamaan, olimme Hampurin asemalla noin 9 tienoilla. Vastassa oli nytkin asiamies, joka saksansa ohessa hiukan solkkasi ruotsiakin. Asemalta, joka sivumennen oli uusi suuremmoinen, ett’emme ennen moista nähneet, kuljimme saattajamme kanssa hänen ravintolaansa, ”Stadt Flensburgiin” (Weststrasse n:ro 4), jossa alettiin meille ruokaa valmistamaan. Noin hyvästi tunnin odotettuamme saimme asettua ruokailemaan, mutta pitkään katsoivat Suomalaiset kun ei ruukiista leipää näkynytkään. Lautasen taa oli itsekullekin asetettu pieni nisupulla, josta Suomalai-

sen tavalla syöden tuli pari kolme suupalaa, voita ei laisinkaan. Hetken miettimisen jälkeen tuotiin lisäksi lautanen mannaryynivelliä, jossa tietysti ei ollut ensinkään suolaa, mutta sitä saatiin. Jos saksalaiset passarit olisivat pöydässä lasketut arvostelut ruoan laadusta kaikki ymmärtäneet, olisimme luultavasti saaneet tyytyä paljaaseen veliin, onneksi luulivat he tyydyttäneensä vieraansa ja me saimme lisäksi hyvää paistettua lihaa ja potaattia sekä samassa kyytissä myöskin plomonia (viskuja), jotka näkyivät saavan hyvän menekin. Useimmat olivat syötyänsä siten hyvinkin tyytyväiset.

(Jatk.)

Uusi Suometar

N:ro 165 – 20.7.1890

Uuden Suomettaren JUTTU-TUPA N:o 29.

Amerikan-matkalta.

(Siirtolaisen kirjeitä U. S:relle)

III.

(Jatkoa viime numeroon)

Laivan lääkärin ja samassa aptekarin nimi oli A. Küner. Soittokuntaan kuului 9 miestä, jotka kaikki toimittivat samassa stewardin virkaa, s.o. olivat viinureina salonkimatkustajain puolella.

Tuollainen matkustajalaiva Atlantilla on suuren uivan palatsin lainen, vaikka tietysti palatsin katto laivalta näyttää; ollessa täkillä, varsinkin ylätäkillä, on matka vedenpintaan ihan peljättävän korkea. Ei luulisi ensi silmäyksellä aaltojen yli ylettyvän, mutta ennen kuin on valtameri kuljettu, tulee huomaamaan, miten matala laiva on jättiläis-aaltojen pohjukassa.

Hyvässä järjestyksessä nousivat siirtolaiset torvien soidessa ”Elben” täkille ja siitä yhtä suuraa kannettavine kampsuineen välikannelle saamaan itse kukin oman paikkansa. Niin saavuin minäkin keulakannelle, josta ihmisvirta kävi alapäin kannen alle. Ensimmäisessä kerroksessa alapäin huomasin joukon merimiehiä ja kokkeja valkoisissa liinapuvuissa sekä joukon miehiä, jotka kiireesti kuorivat potaattia, ja voin lisätä, että mäin saman ryhmän samassa työssä koko matkalla aina siitä sivukulkiessani. Yhdet rappu-

set vielä alas ja me olimme jotenkin hämärässä käytävässä, jonka kummallakin puolella kahdes- sa kerroksessa oli madrassilla ja yhdellä polstarilla varustetut makuusijat, ja niistä oli nyt itse kun- kin yksi valittava. Miehiä makasi jo pitkällään molemmissa kerroksissa, kapineet ja kapsakit sivullaan, valmiina puolustamaan, jos tarvittaisiin, asemaansa. Saavuin sitten toisen osaston ovelle, jossa oli mielestäni valoisampi, mutta merimies oli vahtina ovella ja hänen huudoistaan sain selville, ettei etemmäksi päästetä, ennenkuin on ensimmäinen osasto täynnä. Ei hän silti estänyt minua pääsemästä eteenpäin ja useita suomalaisia tunki perässäni ja pian olimme asettuneet lähelle lastiruuman aukkoa, josta täkiltä virtasi valoa ja raitista ilmaa yltäkyllin. Olin kuullut välikannen ilmasta siirtolaislaivoissa niin paljon pahaa puhuttavan, että lisäksi valitsin paikkani lähelle ikkunaa, josta tarpeen tullessa saisin raitista ilmaa sekä lisää valoakin. Pian tulvasi oven täydeltä lisää siirtolaisia ja aivan meidän viereemme asettui jotenkin lurjuksen näköisiä, repaleisia rumaanilaisia ja Unkarin slaavilaisia, kuten myöhemmin sain selville heidän kotoperästään. Tunnustan kernaasti, ettei tuo oikein hauskalta tuntunut asettua noin vaan veljellisesti kenties minkä rosvon tai nihilistin viereen pitemmäksi aikaa asumaan, mutta kelpo suomalaisia kun oli useita seurassani, tuntuipa melkein oikein turval- liselta. Olisin rotevan ja ilomielisen Porin sepän suonut samoille maille saapuvan, mutta häntä ei näkynyt ja olikin hän sortunut viereiseen osastoon. – Siirtolaiset olivat sijoitetut siten, että perheelliset sijoitettiin samaan osastoon ja naimat- tomat ja yksinäiset miehet ja naiset eri osastoihin. Suurempi määrä erityisiä hyttejäkin löytyi, joihin naisia sijoitettiin neljä kuhunkin, 2 kum- mallekin päällekkäin olevalle makuusijalle. Sel- laiseen pääsivät neljä naista, jotka olivat olleet seurassamme aina Hankoniemestä saakka. Jo- tenkin ankara järjestys vallitsi eri osastojen vä- lillä; naisten puolella ei suvaittu miehiä. Pari kol- me kertaa kävin myöhemmin katsomassa äsken mainituita naisia heidän ollessa useita päiviä merisairaina, mutta joka kerta sain tekemistä nais- tai miesvahtien kanssa, jotka kysyivät asiaani ja tekivät minulle uskollisesti seuraa.

Kun olin varma sijastani ja kehoitettuani vierustoveriani katsomaan perään, ettei kukaan vieras sitä vallottaisi, menin täkille asiain me- noa ja merelle lähtöä katselemaan. Yhä soi mu- siki ja yhä nousi laivaan uusia siirtolaisjoukkoja;

ensimmäisen ja toisen luokan matkustajat laskivat juuri ikään ”Elben” sivulle. Asetuin istumaan ja tähyistin kiikarilla etäämpänä siintäviä ranta-seutuja. En siinä istunut kauan, ennenkuin eräs herrasmies, joka oli puettuna laivan upserin siniseen univormuun, kullankarvaisilla kaluunoilla ja nauhoilla, lähestyi ja kysyi saksankielellä, olinko sen ja sen nimellinen ja hämmästyksissäni en voinut muuta kuin myöntää hänen arvanneen oikein. En tiedä miten olikaan, mutta jo sekin ajatus lensi päähäni, että jo tuho tuli, ehkä estävät europalaiset minua lähtemästä nyt viime hetkellä, mutta upserin ystävällinen hymyily ja kehoitus, että seuraisin häntä kaptenin luo, sai minun heti lähtemään ja kaikeksi onneksi tapasin samassa matkatoverinikin, joka juuri oli saapunut laivaan. Hänen sain tulkikseni ja komeitten käytävien ja salonkien kautta saavuin pian kaptenin hyttiin. Kun en luottanut juuri saksaani, sanoin toverini osaavan englanninkieltä ja keskustelusta tuli selville, että kapteni pääkonttorista tulleen ilmoituksen johdosta halusi saada minua välittämään yhteyttä hänen ja suomalaisten siirtolaisten kesken, saattamaan hänen tietoonsa mahdollisia epäkohtia siirtolaisten hoidossa y.m. Korvaukseksi tästä saisin muuttaa toiseen luokkaan ja kun ei minulla luonnollisesti ollut mitään ehdotusta vastaan, loppui audienssi ja kapteni antoi ylistewardille käskyn sijoittaa minut asianomaiseen paikkaan. Stewardille lausuiimme samassa sen toivomuksen, että pääsisimme samaan hyttiin, ja ennen iltaa olimme asettuneet asumaan ensimmäisen luokan hyttiin, jossa oli ainoastaan kahdelle tilaa ja mukavuudessamme ei puuttunut sanalla sanoen niin mitään. Hytti oli sijava, tilavalla samettisohvalla toisella sivulla, vastaisella puolella sijaitsi mitä hienoimmasti varustetut makuutilat ja kolmatta seinustaa koristi kaksi marmorista ja posliinista valmistettua pesulaitosta, jommoisista tuskin olin uneksintukaan ennen. Tuo yht’äkkiä muuttunut asiain tila sai allekirjoittaneen sellaiselle tuulelle, ettei näköpiiristä katoava, yhä etäämmältä siintävä Saksan ranta rinnassa laisinkaan kaihoa herättänyt. Ilomielin silmäilin aavalle Pohjanmerelle päin, kohti kaukaista tulevaisuutta. Mikä melkein ikäväksi pisti, oli erota matkatovereista, kelpo siirtolaisista, mutta eihän muutto kauvaksi vienyt.

Lauantaina toukokuun 17 p:nä nosti ”Elbe” ankkurinsa, kulettaen mukanaan noin 900 matkustajaa, joista ensimmäisen ja toisen luokan matkustajia lähes sata, muut siirtolaisia eli vä-

likannella matkustavia; siis laivaväestön kanssa yhteensä noin 1,100. Useimmat Europan kansat olivat edustettuina, varsinkin pohjois-Europan ja Saksan eri valtiot. Suomalaisia oli sentähden verraten enin. Matkustajaluettelossa oli 120 suomalaisen nimet, johon tulee lisäksi 17 lasta. Wenäläisiä oli 34, ruotsalaisia 22, tanskalaisia 25, itävaltalaisia 29, unkarilaisia 21, böhmiläisiä 23. Saksan valtakunnan valtioista oli esim. Preussista 102, Wyrtembergistä 33 j.n.e. – Kajuuttamatkustajista olivat useimmat amerikkalaisia, jotka olivat käyneet Europassa syntymäseutujaan katselemassa. Ensi luokan matkustajia oli vaan noin 15. Heillä oli käytettävänä loistavasti sisustettu peräsalonki, jossa myöskin pienempien pöytien ääressä aterioivat, sitä paitsi yläkansi tupakahuoneineen ja naissalonkineen. Jatkona peräsalongin hyteistä sijaitsivat toisen luokan matkustajain hytit sekä erityinen suuri ruokasali. Heille kuului peräkansi, missä myöskin löytyi erityinen tupakka- ja pelihuone sekä pienempi yläkansi. Välikannen matkustajat saivat vapaasti liikkua ainoastaan keulakannella. Kajuuttamatkustajilla oli tietysti lupa käydä siirtolaisten osastossa.

Mainitsen ensin lyhimmiten ilmanvaiheista koko matkalla. Matka Pohjanmerellä tehtiin mitä kauneimmalla ilmalla. Sunnuntaina toukok. 18 p:nä iltapuoleen alkoivat Englannin rannat siintää ja maanantaina kulettiin mitä ihanimmalla säällä pitkin kanavaa, Englannin rannikko oikealla varsin lähellä. Puolenpäivän aikoina laskimme kapeaan kanavaan Englannin manteren ja ihanan Wight-saaren väliin, joka oli tuskin meripenikulmaa leveämpi. Wight-saaren korkeat rannikot kauniine kaupunkineen, tuhansine huviloineen, jotka kaikki näyttävät sijaitsevan mitä huolellisimmin hoidetuissa puutarhoissa, tarjosivat kauneimman näyn, mitä milloinkaan olen nähnyt. Englannin pohatoilla on täällä useimmilla kesä-asuntonsa, sitä todistivat lukuisat pitkin rannikkoa ankkuroidut huvijahditkin. Englannin rannikko ei ole sekään ruman näköistä, mutta monet mustuneet tehtaantornit ja harmajan valkoiset hiekka- ja kalkkirannat saavat sen jokapäiväisen näköiseksi. Jälkeen puolisen saavuimme sivu Porthsmouthin sotasataman Southamptonin sataman kohdalle, jossa ”Elbe” hetkeksi pysähtyi, laskien viereensä pienen matkustajahöyryn, mistä saatiin parikymmentä matkustajaa lisää ja vaihdettiin postia. Melkeinpä kaikki matkustajat lienevät tästä terveisensä kotiinsa lähettäneet, sillä satama oli viimeinen Europassa

ja hetken muutaman perästä katoaisivat Europan rannat näkyvistämme. Soitolla tervehdittiin matkustajia Old-Englannista, soiton säveleet kaikui-
vat hyvästiksikin. Jonkun ajan perästä laskimme Wight-saaren etäisimmän kallionokan sivuitse ja samana iltana sivuutimme myöskin Scilly-saaret, ryhmä paljaita kalliokaria, joille ainoastaan kalastajat uskaltavat matalan majansa rakentaa. K:lo 4 tienoilla i.p. laskimme viimeisen valotor-
nin ohitse.

Atlantin valtamerimatka oli siis alkanut. Se tuntuikin selvästi ja näkyi niistä pitkistä liikkeis-
tä, joilla laajat valtamerilaineet alkoivat ”Elbeä” tuuditella. Seuraavana päivänä, toukok. 20 p., oli tuuli kovallinen, samoin keskiviikkona 21 p., joka yöllä torstaita vastaan muuttui joltiseksi myrskyksi. ”Elbe” keikkui pahasti ja myötäänsä virtasi vesi varsinkin pitkin etukantta, jossa siirtolaisten oli siten mahdoton oleskella. Suurin osa matkustajista oli merisairaina, varsinkin naiset. Torstaina 22 p. oli tuuli aamulla kovaa, mutta tyyntyi iltapuoleen kauniiksi pilvisääksi.

Elämä kannella oli jo vilkkaanlaista, mutta yöllä perjantaita vasten keikkui laiva taas niin, että oli mahdoton vuoteessa pysyä yhtä minuuttia samassa asennossa. Tuuli oli kylmä laitatuuli, joka myötäänsä piti laivaa pahasti kyljellään, purjeet kun lisäksi olivat sekä vauhtia lisäämään että keikkumista estämään pantu käytäntöön. Myötäänsä roiskui vesi yli laidan. Perjantaina jälkeen puolenpäivän, k:lo 4:stä alkaen, saimme katsella jotakin, mitä ei kaikille Atlantilla matkustajille ole suotu nähdä. Äkkiä levisi, näetten, tieto, että jäävuoria oli näköpiiriin ilmestynyt. Ilmakin oli kirkas ja vähän tyyntynyt, joten tietysti jokainen, ken kynsilleen kykeni, riensi tuota kummaa katselemaan, kiikaroimaan. Ensin näkyi yksi, kaksi kiiltävän valkoista jäälohkareta kohoavan korkealle yli valkopäisten vyöryvään lainetten, mutta pian oli niitä useita, jopa yht’ aikaa kymmenenkin näkövälillä jos minkä muotoisia ja suuruisia, etäämmällä ja lähempänä, joku muutamana sadan metrin päässä. Ensimmäiset jäävuoret sijaitsivat asteilla 47’38”, 45’32” ja viimeiset 46’56”, 47’32”, noin sata meripenikulmaa New-Foundlandista itä-etelään päin. Kerrottiin, ettei kolmeen vuoteen ole jäitä nähty sellaista-ryhmää Atlantilla. Kaikki jäävuoret valokuvattiin laivalta ja määrättiin niitten asema. Yhteensä huomattiin niitä 49 isompaa ja 10 pienempää. Eräs niistä oli 1,300 jalk. pitkä, 190 j. korkea ja näkyi ”Elbeen” 18 penikulman matkan päähän;

toinen jäälautta oli 3,000 jalkaa pitkä, kolmas penikulman pitunen, sekin lautan muotoinen. Yksi säännöllisen pyramidin muotoinen, ympäröitynä kolmelta puolelta komealla puoliympyrän muotoisella pihastolla jäävalleineen, oli varsinkin soma katsella; se kun oli varsin lähellä laivaakin. Yleensä olisi kukin saanut kuvan jäämerestä jotenkin täydellisen, kun vaan olisi joi-
takun pitkähampaisia mursuja ja jääkarhuja ollut nähtävissä. – Sivumennen voin tässä mainita, ettemme Atlantilla nähneet mitään merkellisempiä ilmiöitä eläinmaailmasta, emme valaskaloja, emme peljättäviä haikaloja. Alkumatkalla seurasi meitä pari pääskystä ja koko matkan näimme kalalokkia liehuvan laivan lähistöllä, luultavasti mereen heitettyjä ruoanjätteitä etsimässä.

(Jatk.)

Uusi Suometar

N:ro 171 – 27.7.1890

Uuden Suomettaren JUTTU-TUPA N:o 30.

Amerikan-matkalta.

(Siirtolaisen kirjeitä U. S:relle)

III (osa 2).

(Jatkoa viime numeroon)

Kunnialla pääsimme kulkemaan jäävuorien ohitse, joihin sumussa pari päivää aikaisemmin ”Thingvalla” törmäsi, saaden 32 jalan pituisen aukon keulaansa, onneksi sen verran yläpuolelle vesirajaa, että puolella vauhdilla pääsi suuremmatta hätää New-Yorkiin. Sula huolimattomuus päällystön puolelta oli tuohon onnettomuuteen ollut suurimpana syynä. Ehkä on paikallaan tässä mainita, että päälliköt ”Elbellä” ja, kuten kerrottiin, koko Bremen-linjan laivastossa ovat kelpo miehiä, jotka tekevät tehtävänsä huolella, aina pitäen matkustajain turvallisuutta ja mukavuutta silmällä. Kohteliaisuus, mitä meil-
lekin osotettiin, oli kerrassaan hämmästyttävä ja odottamaton. Upserit liittyivät tuon tuostakin matkustajain seuraan, kysellen heidän vointiaan, keskustellen ja keksien milloin minkäkin huvin matkustajain ratoksi.

”Jäävuoripäivän” ilta oli mitä hauskipia. Tieto siitä, että pian päästäisiin New-Foundlandin maan suojaan, missä jäiset pohjoistuulet loppuisivat, jonkunlainen tunto siitä, että pahin oli voitettu, oli päässyt vallalle, saaden jään sulamaan ja tehden suhteen herttaisemmaksi matkustavien kesken. Lauantaina 24 p:nä oli ilma tyyneempi, tuuli kääntynyt etelään; aamulla satoi hiukan rakeitakin. – Helluntai-aamuna herätti matkustajat torvisoittokunta, puhaltamalla muutamia virrensäveliä. Samalla tavalla ilmoitetaan päivän merkityksestä joka sunnuntai-aamu, vaikka varsinaista jumalanpalvelusta ei kyllä pidetä. Ajan kuluksi pantiin helluntaina toimeen amerikkalainen oikeuden-istunto, jurineen, asianajajineen kaikkineen, ja hauskemalla tavalla ei milloinkaan liene kananvarasta vapautettu kuin oikeudenkäynnissä ”Elbellä”. Saman päivän iltana oli ilma kaunis ja mielet iloisia, oikein juhlatuulella kaikki. Kaikellaisia leikkejä oli pantu toimeen, jopa kymmenin miehin vedetty ”kissanhätäkin” paksulla laivatrossilla, mutta tanssia ei oltu saatu toimeen koko matkalla. Kymmeniä nuoria, enin osa saksalaisia neitosia ja sama määrä kavaljeria oli saatavissa, musikia vaan puuttui. Mutta siihen keksi toverini keinon. Etukannelta sai hän käsiinsä suupohjalaisen harmonikansoitajan, joka pian pani pyörimään sekä nuoret että vanhat. Polkat, valssit, jopa ”katrillikin” seurasivat sukkelaan toisiaan ja kun ei pelimannimme osannut vedellä ”sottiisia”, käytiin vielä hakemassa suomalainen sottiisinsoittaja ja ilo oli ylimmillään. Se ei suinkaan hauskuutta vähentänyt, että kapteni itse tuli seuraan ja pisti ilomielin itse ”sottiisiksi”, kehuen tanssin toimeenpanijoi- ta heidän toimenpiteistään. Mutta sen tosiasian voi hyvällä omallatunnolla aikakirjoihin merkitä, että ensimmäisen kerran ulkomaalaiset neitokset ja yleensä niin hieno seura pyöri suomalaisen harmonikansoitajan sävelten mukaan. Tyytyväisenä lupasi kapteni lähteissään panna seuraavana eli maanantai-iltana tanssit toimeen omasta puolestaan, luvaten torvisoittokuntansa käytettäväksi. Lupauksensa hän pitikin ja vilkkaalla tanssilla loppui viimeinen ilta Atlantin hauskal- la matkalla, sillä seuraavana aamuna, toukokuun 27 p:nä k:lo 6 laskimme New-Yorkin kauniiseen satamaan.

Lopuksi olisi nyt kerrottava siirtolaisten elämästä valtamerimatalla. Yleensä olivat siirtolaiset erittäin tyytyväisiä matkaansa Bremeniin saakka, mutta pahin olikin nyt jälillä. Yli 800

hengen, kaiken ikäisiä, monista eri maista, oli sullottuna jotenkin pienille tiloille, eikä siis mitenkään kumma, jos ikäviä yhteentörmäyksiä ja selkkauksia sattuisi sellaisten kesken, jotka eivät vähääkään toistensa kieltä käsittäneet. Tun- gos ei muulloin niinkään haitannut kuin ruoan jaon aikana, jolloin tietysti jokainen pyrki osaan- sa saamaan etukynnessä ja silloin luonnollisesti heikoimmat, kuten maailmassa yleensä, joutuivat kärsimään. Kolme neljä kertaa sain toimittaa välittäjätoimiani. Kaksi kertaa saatoimme erästä Pohjanmaan poikaa, Jepualta kotoisin, lääkärin luo. Hänen toverinsa oli jo alkumatalla sairastunut umpitautiin, mutta saatuaan kaksi kertaa lääkkeitä parani hän. Eräänä päivänä tuli kaksi nuorta miestä kertomaan, että vahti oli lyönyt heitä ihan syyttömästi, he kun olivat tulitikulla ottaneet tulta hakiessaan jotakin tarvekalua pimeästä käytävän nurkasta. Samalla ilmoittivat he muutakin huonosta kohtelusta vahtien puolelta, kertoen muun muassa, että vahdit asettuivat pitämään ”toiskielisten” puolta, kun nämät lahjovat niitä mikä milläkin juomatavaralla. Asiasta ilmoitimme ensin ruokavarojen päällikölle, joka tutki asiaa ensin välikannella ja vei sitten riitapuolet kaptenin luo. Tämä kuunteli ystävällisesti toverini englanninkielistä selitystä asiasta ja muistakin epäkohdista. Kapteni lupasi korjata epäkohdat, eikä viitsinyt kuunnellakaan vahdin selityksiä, käski hänen lyhyesti vaan olla vaiti. Kumminkin lisäsi hän, että tulitikulla ei ole lupa ottaa tulta eikä kenelläkään lupa kannen alla tupakkaa polttaa vangitsemisen uhalla. Tämä kaikki oli Siirtolaisille selitetty jo laivaan tullessa, mutta joukossa oli tietysti jos jotakin ja sellaisiakin, jotka eivät käsittäneet, mikä kauhea tuho tulisi, jos tuli pääsisi laivassa irti. Eräänä päivänä saimmekin sittemmin kaptenin kehoituksesta erityisesti kehoittaa suomalaisia sääntöjä seuraamaan, valituksia kun oli tullut tupakanpolttamisesta. Useita kertoja tapasin sellaisia, jotka olivat tyytymättömiä ruokaansa. Kerran oli liha sopassa pilaantunutta, toisen kerran ei vellissä suolaa, joku ei ollut saanut vettä tarpeeksi j.n.e. Ei epäilystäkään, ettei olisi valituksissa perääkin ollut, mutta mahdoton oli taas saada sellaisessa seurassa kaikkia tyydytetyksi, sen käsittää jokainen järkevä ihminen. Ruokaa oli laitettu oudolla tavalla ja suomalaisille osaksi oudoista aineista, joten se ei maistunut hyvästikään laitettuna.

Ruokajärjestys oli seuraava: kello 7–8 aamulla annettiin kahvia vaikka puolituoppia tai

kaksi, miten halutti ”junttapullan” ja voin kanssa. Päivälliseksi klo 12–1 ei ollut leipää, vaan soppaa lihasta ja kaalista, potaattia, ja lihaa yleensä niin paljon kuin halutti; joka toinen päivä oli soppa keitetty sianlihasta. K:lo 3–4 tarjottiin joskus hyvää silliä, josta suomalaiset hyvin pitivät. Illalliseksi 7 aikoina tarjottiin teetä, sokeria vähän sekaan pantuna, sekä ”junttapullaa”, joskus sai pehmeää rukiista limppuakin. Usealla oli omaa evästä mukana ja se on tietysti tarpeellinen, varsinkin jos merisairaaksi sattuu, jolloin ei kaikki ruoka maistu. – Astiat tulee olla itsellä ja sellaisia saakin Bremenistä ostaa: vartavasten läkipellistä tehty porttöri, jossa on pari kolme astiaa, lusikka ja kahveli. Sellaisen ostin minäkin 1 m:kalla 25 pfeningillä ja myin sittemmin, kun en itse tarvinnut, sen ”sepälle”, jonka astia oli heitetty mereen syystä, että oli siinä säilyttänyt jotakin ruokatavaraa. Ilman puhtaana pitämisen vuoksi ei näet saa astioissa ruokaa säilyttää, ja siitä syystä oli vahti kerrankin heittänyt astioita koko kantamuksen mereen.

Mitä ilmaan välikannella tulee, oli se useimmiten tyydyttävän raitista. Kävin siellä joka päivä ja siis silloinkin, kun joukottain naisia ja miehiäkin makasi merisairaina, mutta erinomaisempaa löyhkää en tuntenut, joten siis ilmanvaihto oli hyvä ja siivo myöskin asianhaarain mukaan. Tietysti koettivat terveet kykynsä mukaan hoitaa sairaita seuralaisiaan, ja sellainen huolenpito olikin välttämätön. Eräskin vaimo Pohjanmaalta oli kolmen lapsensa kanssa sairastanut melkein koko matkan ja häntä hoitivat melkeinpä ventovieraat maamiehet. New-Yorkissa näin sittemmin, miten kiitolliset apua tarvinneet suorittivat jollakin pienemmällä summalla palkkiota hoitajilleen, saipa eräskin ukko sukat naiselta palkakseen.

Matkalla kerrottiin 2 lasta kuolleen ja kaksi syntyneen. Missä kuolleet säilytettiin tai oliko ne jo haudattu mereen, en saanut kuulla, mutta sen kyllä kuulin, että kuoleman-tapaukset yleensä pidetään salassa, ehkä siitä syystä ettei satamaan tullessa tarvitse erityistä tutkintoa pitää kuoleman syystä ja siten viivyttää maalle nousua. Jo toisena päivänä laivaan noustua rokotettiin kaikki siirtolaiset, joissa ei ihan selvään arvet kasvoissa osottaneet asianomaisen jo rokkoo sairastaneen. Muutaman päivän perästä tutkittiin, oliko rokko vaikuttanut ja annettiin kullekin rokkotodistus, minkä New-Yorkin satamassa kunkin ennen maalle nousua tuli laivaan tulleele lääkärielle näyttää.

Matkustajain hoidosta toisessa luokassa ei ole muuta kuin hyvää sanottavaa. Ruoka-ajat olivat samat kuin siirtolaisillakin, mutta ruoka oli hyvää kuni mannermaan paraissa ravintoloissa, päivällisissä syötiin 4 à 5 ruokalajia joka kerta. Neljä pitkää ruokapöytää oli säännöllisesti aina katettuna, mutta ainoastaan matkan alussa ja lopussa olivat kaikki sijat täytettyinä. Toisena aamuna Atlantilla oli einettä syömään saapunut noin 80 matkustajasta ainoastaan 20 paikoille, niistä pari kolme naista. Toverini, eräs Meksikossa asuva ruotsalainen ja minä asetuimme kohta matkan alusta erään pöydän päähän ja päätimme joka ateria siihen ilmestyä, kävi miten kävi, ja se päätös pidettiin tunnollisesti Emme olleet hetkeäkään merisairaina ja ruokahalu oli koko matkan erinomainen.

Lopetan tähän tällä kertaa ja pyydän seuraavassa kirjeessäni kertoa olostani New-Yorkissa ja tehdyistä havaannoistani siellä.

A. R.

Uusi Suometar

N:ro 237 – 12.10.1890

Uuden Suomettaren JUTTU-TUPA N:o 41.

Amerikan-matkalta.

(Siirtolaisen kirjeitä U. S:relle)

IV.

(Jatkoa viime numeroon)

Olimme noin kymmenessä vuorokaudessa suorittaneet matkan Bremenistä New Yorkiin, melkein 3000 meripeninkulmaa. Vauhti Atlantilla oli keskimäärin 360 peninkulmaa vuorokaudessa, ja kun länttä kohti kulkumme kävi, tuli vuorokautemme noin 45 minuttia liian pitkiksi, joka seikka korjattiin pysäyttämällä kelloja muuan kerta päivässä, yhteensä mainittu 45 minuttin liika-aika.-Luonnollisesti odottaa jokainen 10 vuorokautta yhtämittaa merta matkustanut taas maallenousua, kuni lintu päivää, ja siihen lisäksi valtaa uteliaisuus ehdottomasti jokaisen ensikertalaisen Amerikkaan tulijan saapuessa New Yorkin suuremmoiseseen satamaan. Virkeys ja iloinen odotus loistaa jokaisen kasvoista, kurjin-

kin siirtolainen unhottaa matkan vaivat ja marsii ketterästi tuon viimeisen kiertokulun, joka tulee tehdä New Yorkista siirtolaislaivaan saapuneitten lääkärien sivu, joille rokotusliput näytetään. Muuta tarkastusta ei kolmannen luokan siirtolaisilla olekaan. Mutta salonkimatkustajain täytyy tehdä kahdelle tullitarkastajalle ennen laivasta lähtöä selko tavaroistaan, onko tullattavaa mitään muassa y.m., jotka tiedonannot ovat valalla vaadittaissa vahvistettavat. Ensi luokan salongissa tuo tutkinto toimitettiin, lippu mukana olevista tavaroista annettiin ja sill'aikaa laskikin Elbe Hobokenin rantaan suuren laiturin viereen, jonka yhteydessä oli tullitarkastus-asema. Oli siinä liikettä, oli meteliä, ennen kuin Elbe oli tuon suuren ihmislastinsa purkanut. Jyristen luikuivat lukemattomat matkakirstut alas korkean laivan syrjästä juoksevia lankkutelineitä ja näin minäkin siinä kapsäkkini kolisevan alas asianomaista porrasta, mutta ennen kuin olin itse ehtinyt alas sitä talteen ottamaan, oli se kadonnut teille tietämättömille. Hain sieltä, hain täältä joukosta satojen muitten, sillä tullitarkastusta varten oli se aukaistava ja leimattava ja sitten tuli se ottaa tykkänään omaan talteensa. Ilmoitin katoamisesta jollekin tulliherralle, mutta en saanut muuta lohdutusta kuin odottaa, siksi kuin löytyy. Käytyäni muutamat kerrat edestakaisin tuon melkein virstan pituisen tullikatoksen, löysinkin haettavani vihdoin siirtolaisten tavarain joukosta ja niin sain sen lopulta tulliherran eteen. Avattiin, ja kun kirjoja enimmäkseen oli näkössä, hymyili amerikalainen ja lausui kysyvästi "Student". Yes, vastasin minä itsetunnolla, ja leima lyötiin syrjään.

Siirtolaiset vietiin tästä pienemmillä höyryveneillä ilmaiseksi New Yorkin puolelle, mutta kunkin tuli pitää huoli tavaroistaan, että tulivat varmasti mukaan. Useita selkkauksia syntyy, kun tavarat jätetään sinne; pitäköön siis siirtolainen hyvän huolen niiden mukaan ottamisesta. Salonkimatkustajat saivat lähettää, jos tahtoivat, tavaransa "expressillä" määräpaikkaan, ja niin teimme mekin, antaen osoitteen "Bremenlinjan" asiamiehen G.A.Grönlundin konttoriin, State Streetillä 28. Itse astuimme niin kutsuttuun "Ferry`yn", palatsimaiseen lautta-alukseen, jossa muutaman centin maksusta pääsimme yli New Yorkin puolelle virtaa.

Lienee paikallaan koettaa tehdä selkoa maailman kuulun New Yorkin asemasta. Itse New York on saarella Hudson virran suulla, joista

Amerikan-matkalta.

(Siirtolaisen kirjeitä U. Suomettarelle.)

IV.

Olimme noin kymmenessä vuorokaudessa suorittaneet matkan Bremenistä New-Yorkiin, melkein 3,000 meripeninkulmaa. Vauhti Atlantilla oli keskimäärin 360 penink. vuorokaudessa, ja kun länttä kohti kulkumme kävi, tuli vuorokautemme noin 45 minuttia liian pitkiksi, joka seikka korjattiin pysäyttämällä kelloja muuan kerta päivässä, yhteensä mainittu 45 minutin liika-aika. — Luonnollisesti odottaa jokainen 10 vuorokautta yhtämittä merta matkustanut taas maallenousua, kuni lintu päivää, ja siihen lisäksi valtaa uteliaisuus ehdottomasti jokaisen ensikertalaisen Amerikkaan tulijan saapuessa New-Yorkin suuremmoiseseen satamaan. Virkeys ja iloinen odotus loistaa jokaisen kasvoista, kurjinkin siirtolainen unhottaa matkan vaivat ja marsii ketterästi tuon viimeisen kiertokulun, joka tulee tehdä New-Yorkista siirtolaislaivaan saapuneitten lääkärien sivu, joille rokotusliput näytetään. Muuta tarkastusta ei kolmannen luokan siirtolaisilla olekaan. Mutta salonkimatkustajain täytyy tehdä kahdelle tullitarkastajalle ennen laivasta lähtöä selko tavaroistaan, onko tullattavaa mitään muassa y. m., jotka tiedonannot ovat valalla vaadittaissa vahvistettavat. Ensi luokan salongissa tuo tutkinto toimitettiin, lippu mukana olevista tavaroista annettiin ja sill'aikaa laskikin „Elbe“ Hobokenin rantaan suuren laiturin viereen, jonka yhteydessä oli tullitarkastus-asema. Oli siinä liikettä, oli meteliä, ennenkuin „Elbe“ oli tuon suuren ihmislastinsa purkanut. Jyristen luikuivat lu-

pohjoisen suuhaaran, North-Riverin, takana on Brooklyn`in kaupunki ja etelähaaran, South-Riverin, eteläpuolella Jersey-cityn kaupunki. Nuo kolme kaupunkia muodostavat itse asiassa yhden suuren jättiläiskaupungin noin 3 miljoonalla asukkaalla. Viimeisen väenlaskun mukaan tänä vuonna tulee New Yorkin osalle yli 1600000, Brooklynin 930000 henkeä. Yhdysvaltain suurin kaupunki New Yorkin jälkeen on nykyään Chicago 1100000 ja Philadelphia 1040000 asukkaalla. Näistä kasvaa Chicago, "Lännän kuningtar", kiireimmin; se on viime 10 vuoden kuluessa lisääntynyt 100 prosentilla, kun New York saa tyytyä 36 prosenttiin.

Kun Hobokenista, Jersey puolelta menimme South-Riverin yli, New Yorkin puolelle, oli joka haaralla semmoinen suunnaton liike, että ensikertalaisen oli mahdoton saada todellista tolkkua mistään. Joka haaralla vilisi lukemattomia aluksia jos minkä näköisiä ja kokoisia. Noita suuria lauttapalatsia meni ja tuli silmäkanto

matkan, ne kulkivat ääneti, mutta varmaa vauhtia kukin määrätyle asemasillalleen liittyen laituriiin kuin naulattuna, jotta lautalla olevat hevoset vaunuineen, suurine kuormineen saivat esteettä jatkaa matkaansa pitkin katuja. Näitä lauta-alueksia on ääretön määrä välittämässä liikettä New Yorkin ja sen ympäristön välillä. Ja noissa komeissa kaksikerroksisissa rakennuksissa istuvat ihmiset mukavilla penkeillä ja sohvilla tyyneesti lukien sanomalehtiä, joskus jotakin kirjaakin. Amerikalaisella ei olekaan aikaa kuluttaa turhaan, tuossa kulkeissaan ottaa hän selon päivän tapauksista ja sentähden näkeekin melkein jokaisella sanomalehden kädessään. Hyviä kauppoja saavatkin siten sanomalehtipojat ja jouten ei tarvitse olla kiillottajapojankaan, joka ahkerasti harjoittaa konttallaan ammattiaan tuon tuostakin kimakasti huutaen ”shain” (shine, kiillotusta). Sellaisia kiillottajia tapaakin Amerikan suurissa kaupungeissa kaikkialla ja tietysti on heillä, kuten muillakin ammattimiehillä, omat yhdistyksensä ja sääntönsä; ehkä jossakin ovat jo ”streikkanneetkin”.

Johonkin laituriiin sitä sitten New Yorkin puolella tultiin ja jonkun matkan katuradalla kulettautamme saavuimme määräraikkaan State-Streetillä. Hra G.A. Grönlundin konttoriin saapuivat niinikään vähitellen kaikki ”Elbellä” matkustajat, kolmannen luokan matkustajat Castle Gardenin kautta. Vanhaa, kuuluisaa Castle Gardenia, sivumennen sanoen, ei enää käytetä. Nykyisin käytetty väliaikainenkin pian hyljätään, sillä uutta Castle Gardenia rakennetaan parillaan siirtolaisten maallenusupaikaksi Ellis-saarelle, New Yorkin edustalla. Rakennus tulee 400 jalkaa pitkä, jonka eteläsivulle tulee koko rakennuksen pituinen ja 40 jalkaa leveä laivasilta sekä kuhunkin kulmaan torni, eteläsivulle pari sellaista pienempää. Tietysti laitetaan sisustus mahdollisuuden mukaan asian- ja ajanmukaiseksi. Etupäässä koetetaan tietysti estää ett`eivät siirtolaiset joutuisi keinottelijain haltuun kohta Amerikan mantereille astuessaan.

Paitsi jo mainittua tykkänään suomalaisten miesten hoitamaa G.A. Grönlundin konttoria, joka edustaa ”Amerikan Suomalaista Siirtolaisyhtiötä” ja ”Bremen”-linjaa, on New Yorkissa, samalla State Streetillä 30, kapteeni R.E. Jeansonin konttori, jossa on kaksi suomalaista toimivaa henkilöä, herrat Antell ja Gebhardt ja joka edustaa The American Emigrant C:o”a, sekä n:ro 28 ”Thingvalla-linjan” konttori, jos-

sa nykyään toimivat suomalaiset, hrat Jurva ja Brunström. Näissä konttoreissa saavat suomalaiset asiansa toimeen omalla kielellään ja kohdellaan heitä kohteliaasti kuten maanmiehiä ainakin. Näiden asioimistojen välityksellä lähetävät suomalaiset siirtolaiset vuosittain uskomattomia summia kotimaahansa, summia, jotka nousevat moniin miljooniin. Tästä voi kuka hyvänsä noissa konttoreissa kävijä tulla vakuuteuksi, jos se häntä huvittaa, sillä tilikirjat ovat helposti saatavissa. Minun New Yorkissa oloajallani, toukokuun lopulla ja kesäkuun alussa, lähetettiin kapt. Jeansonin konttorista noin 60 a 70 tuhatta markkaa viikossa Yhdys- ja Waasan Pankkiin Suomessa; korkein määrä oli ollut eräänä viikkona 107000 markkaa. G.A. Grönlundin konttorin kautta sanottiin kulkevan 40 a 60 tuhatta viikossa ja viime vuonna yhteensä 1 ja puoli miljoonaa markkaa. ”Thingvalla-linjan” konttorista minulla ei ole numeroita. Noita konttoreitako tarkoittanee erään Ph. H:n kirjoitus U. S:ressa äskettäin, en tiedä, mutta vastaiseksi ainakin ovat mainitut asioimistot saavuttaneet Amerikan suomalaisten luottamusta. Jos petosta tapahtuu, tulee se tavallisesti piankin selville, ja New Yorkissa sitäkin pikemmin, sillä luonnollisesti on eri asioimistojen välillä ankara kilpailu, joka puhumattakaan lukuisista mieskohtaisista rettelöistä, saa itsekunkin päämään tarkalla silmällä kilpailijainsa ”affääreitä”. Tietysti noilla konttoreilla on kullakin hyvät tulonsa ja se niistä tietenkin voiton viepi, ken asiat rennosti ja rehellisesti hoitaa. Oli miten olikin, mitään muuta kuin hyvää en voi suomalaisen kansallisuuden edustajista mainituissa konttoreissa New Yorkissa lausua, hauska vaan oli tavata heidän seurassaan ”gentlemannia” sanan oikeassa merkityksessä, joista Amerikan aineellisuus ja ”humbugi” ei ollut saanut hävitetyksi vielä isänmaanrakkautta eikä ihanteellisuutta. Se viikko, minkä New Yorkissa viivyin, kului kuin lentämällä, eivätkä menotkaan suuriin nousseet, sillä vieraanvaraisuus on suomalaisten kesken New Yorkissa, kuten muuallakin Amerikassa, loppumaton.

Ken tahtoisi jotakin perinpohjaista New Yorkista kertoella, tarvitsisi tietysti vuosikausia sen olojen tutkimiseen. Ensikertalainen ei voi antaa tuosta suuresta maailmankaupungista muuta kuin satunnaisia, hajanaisia kuvaelmia. Viivyin minäkin siellä vaan viikon, ja vaikka koko ajan olin ahkerasti liikkeellä, jäi minulta luonnollises-

ti monta merkillisyyttä näkemättä. Puhun siitä, mitä itse näin, mukana olin.

Ilma oli New Yorkissa kesäkuun alussa jo melkein tukehuttavan lämmin, aina 30 pykälään asti Celsiusta; heinä- ja elokuulla kuuluu kuuma todenteolla ihmisiä rasittavan ja lukuisia auringonpistoja tapahtuukin. Kaikilla ajajilla, joita on lukemattomia, on sen vuoksi jonkunmoinen katos joko puusta tai vaatteesta päänsä päällä, joka tietysti suojaa sekä auringon polttavia säteitä, että sadetta vastaan. Useimmat ajajat elävät päivät päästään tuolla korkealla kotuksessaan, syövät ja juovat siinä ajaessaan, mutta nukkumiseen heillä ei siinä ole aikaa, sillä valppautta ja tottunutta kättä tarvitaan päästä kunnialla läpi kaikellaisten kulkuneuvojen, kiitävien rautatiejunien, katuvaunujen, omnibuksien ynnä muitten. Saa kiittää onneansa jalkamieskin, jos pääsee, joutumatta mihinkään ”koillisosiin”, kadulla eteenpäin pujotteleimaan. Eikä siinä kyllä, että tuota suunnatonta liikettä on kaduilla, sitä on lisäksi katujen päällä ja katujen alla.

South Ferry on ikään kuin jonkunlaisena liikkeen keskustana New Yorkissa. Paikka on Battery Parkin syrjässä, lähellä noita suomalaisia konttoria, lähellä Castle Gardenia. Siitä lähtee kulkuneuvoja joka haaralle, sekä vettä että maata pitkin ja halki ilman. Siitä vie lauttapalatsit joka haaralle ympärystöön ja siitä lähtee Elevator-rautatie, tuo rautainen katu kadun päällä. South-Ferrystä lähtee neljä tuollaista ”ilmarautatietä”, jotka toisiinsa yhtymättä kulkevat halki kaupungin Harlem-Riverille päin, mikä yhdistää länessä molemmat Hudson joen suuhaarat ja on siis New Yorkin saaren läntisenä rajana. Jos numerot voisivat jotakin selkoa antaa arv. lukijalle New Yorkin suunnattomasta liikkeestä, voin ilmoittaa, että Elevator-teillä kulkee joka ikinen päivä 500000 matkustajaa. Jos haluttaa sitä kulkea, saa nousta komeita marmorirappusia, joissa askeleet käyvät kuulumattomiksi gummipäällystän takia, ylös komealle asemalle, jossa centillä saa ostaa piletin mihin hyvänsä. Juna tulee ja menee aina, s.o. joka minutti, se kulkee kovaa ja ilman suuria jyrinöitä yhtämittaa 4 ja puoli Suomen peninkulmaa, pysähtyen vaan silmänräpäykseksi joka neljännen kadun risteyksessä olevalle ilma-asemalle, jossa matkustajia tulee ja menee. Ei luulisi joka minutiksi junan täyttyvän, mutta se täyttyy ja tyhjentyy yhä uudelleen yöt päivät.

(jatk.)

Uusi Suometar

N:ro 243 –19-10-1890

Uuden Suomettaren JUTTU-TUPA N:o 42.

Amerikan matkalta.

(Siirtolaisen kirjeitä U. Suomettarelle.)

(Jatkoa viime numeroon.)

Eräänä sunnuntaipäivänä nousimme yhteen ilma-rautatiejunaan ja niin sitä mentiin vinhaa vauhtia kohti suuren suurta ja kaunista Central-Parkkia, joka on niin laaja, että siihen mahtuisi hyvinkin koko Helsinki alueineen, kaikkineen. Sinne menevät New-Yorkin ylhäiset s.o. miljonäärit ja muut ajelemaan ja kävelemään varsinkin sunnuntaisin, sillä sunnuntaita vietetään todella täälläkin. Porttikin, josta menimme tuohon suureen puistoon, oli niin laaja, että puolet Helsingin ajureita olisivat siitä sivutusten sopineet ajamaan. Ilman ajuria on tuossa laajassa puistossa mahdoton päivässä joka paikkaa ehtiä katsella, mutta kumminkaan ei meikäläisten varat vaunuja myöntäneet. Lähdimme siis astumaan pitkin leveää ja siistiä pääkäytävää. Korkeat, tuuheat lehtipuut varjostivat sitä kummallakin puolella ja sen vierustat istuivat kävelijöitä täynnä mukavilla penkeillä. Olisi aivan turhaa koettaa antaa kuvausta noista tuhansista ihmisistä, siinä oli kaikenkarvaista, -ikäistä ja -kokoista. Vapaasti liikkui siinä kaikellaisia rotuja sekaisin. Neekeeri astui suurilla jaloillaan, mustan ”missiksensä” rinnalla, tanakasti eteenpäin, eikä näkynyt muistavankaan, että pari-, kolmekymmentä vuotta siten orjana raatoi. Kultadollareita taskussa, korkea silkkihattu päässä, moitteettoman valkoinen rinnustin, hieno kävelykeppi kädessä liikkui hän yhtä itsetietoisena näköisenä kuin kuka hyvänsä. Narrimaiselta tuollainen musta keikari euroopalaisesta näyttää, mutta amerikalainen ei luo vähintäkään huomiota häneen: vapaassa maassa on tilaa kaikille, - paitsi kiinalaisille. Ensi kerran eläissänini näin täällä kiinalaisia ja silmiin pistäviä nuo kurjat raukat ovatkin laajoissa pitkähihaisissa mekoissaan ja roimahousuissaan, mokomassa kansallispuvussa, jota ei oikea kiinalainen heitä ennenkuin kuolemassa. Inhottavan vaikutuksen tekee tuo liankeltasen värinen, lyhyt ja viistosilmäinen taivaanvaltakunnan poika, pitki-

nä roikkuvine palmikoineen, filttitohvelit jalassa ja kädet melkein aina housuntaskuissa. Ajattelin, etten tuollaisten kanssa tahtoisin olla missään tekemisissä mutta - tempora mutantur - nyt kävelen pari kuukautta myöhempään kiinalaisen räätälin tekemisissä vaatteissa tyyneen meren rannikolla, jossa mainitulla räätällillä ja suomalaisella kauppialla ovat puodit vieretysten kaikessa sovinnessa.

Kun ijät ajat olimme samonneet eteenpäin Central-puistossa, nähneet suuremman suihkulähteen, jonka ympärillä oli pieni järvi, missä sai huvikseen soudella - maksustapa tietenkin - olimme tarkastaneet kokonaisen pukki-aseman, mistä lapsille sai vuokrata pukki-issikoita, piene sievine vaunuineen, - tuo ”sportti” näkyi suuressi hauskuuttavan pieniä amerikalaisia kumpaakin sukupuolta - saavuimme mitä monenmoisimpia sekä luonnollisia että keinotekoisia teitä pitkin suurelle vesisäiliölle, missä oli komea kivinen näkötorni. Sieltä kun katseli, näki kaukaa jonkunmoisen rajan, missä itse kaupunki alkoi harvenemaan. Pohjoista kohti näkyi korkea ”High Bridgen” silta. Lähellä oli myöskin tuo Egyptistä suurilla kustannuksilla tuotettu obeliski ”Kleopatran neula”, täynnä hieroglyfejä, joista ei moni amerikalainen selkoa saane. Olipahan korkeallinen, noin 80 jalkaa, nelitahkoinen harmaa graniittipylväs, jolla on tietysti arvonsa muinaismuistona, ainoana sellaisena uudessa maailmassa. Seisoessamme tuossa obeliskin juurella yhtyi meihin eräs englanninkielistä puhuva ranskalainen, joka siinä kesken kaiken piti pikku puheen, sättien amerikalaisista papistoa. Aihetta sai hän siitä, ettei lähellä olevaa suurta luonnonhistoriallista ja taidemuseota, jossa muun muassa säilytetään harvinaisia ja kallisarvoisia taideteoksia, nyt sunnuntaina pidetty avoinna, ja sii-

hen kuului olevan muka papiston vastustus syytä. Asia on korkeimman oikeuston ratkaistavana ja toivotaan siihen päätöstä työväen hyväksi, jolla useinkin on sunnuntai ainoa päivä, milloin julkisissa museoissa on aikaa käydä. Heitimme ranskalaisen ”anarkistin” siihen ja riensimme puiston sivulla olevaan eläintarhaan, joka on suurellainen. siellä on eläviä, jos minkämoisia ja kauan kestää, ennenkuin on koko eläinkunta läpikäyty. Kaksi kauhean suurta virtahepoa kokosi ehkä ensin katsojia, kamelikurkia oli myöskin, lyhyesti, minä en tiedä mitä siellä ei olisi ollut. Ihmisiä oli tungokseen saakka, ja oikein tuntui helpottavalta päästä taas pitkin kaunista puistikolammen rantaa kävelemään. Amerikalainen pystyttää puistoihinsa mielellään kuvapatsaita ja niitä on monta Central-puistossakin. Amerikalaiset ja euroopalaiset suuret miehet seisoivat siellä sikin sokin, mutta haarniskaan puettuja itsevaltiaita ei siellä näkynyt. Tyranneita, olkootpa minkänimellisiä hyvänsä, vihaa amerikalainen vaistomaisesti. Marmoriin veistettyinä tapasimme siellä muitten muassa Walter Scott’in, Robert Burns’in, Schillerin, Morsén, J. Q. A. Ward’in, Beethoven’in y.m.

Väsyneinä lähdemme tuosta suuresta puistosta pois. Ei sitä kumminkaan päivässä ehtisi tarkastaa, ja kiittämällä vie meidät sama rautatie takasin South Ferry’yn ja siitä yhtä suoraa lauttalaivalla Brooklynin puolelle, New-Yorkin kansanhuveihin Cony-Islandissa.

Uusi Suometar

N:ro 291 – 14.12.1890

Uuden Suomettaren JUTTU-TUPA N:o 50

Amerikan matkalta.

(Siirtolaisen kirjeitä U. Suomettarelle.)

V.

(Jatkoa viime numeroon.)

Aamulla palatessamme ohjasimme kulkumme Brooklynin maailmanmainion sillan yli. Olisi turhaa koettaa kuvailla sen suuruutta. Olin itse lukenut siitä monia kertomuksia, mutta sellaiseksi en kuvitellut sitä koskaan kuin se oli. Loivana, hiukan ylöspäin kaareuvana yhdistää se

Nuori naimaton mies, jolla on perusteelliset tiedot englannin, ranskan, venäjän ja suomen kielessä, voi saada toimen Pietarissa. Lähemmin kirjeväihdon kautta ilmoittaa

L. Pacius

(N. Pr.) Wiipurissa.

jättiläisrungollaan nuo kaksi suurta kaupunkia, jotka erottaa salmi, mikä leveydessä voittaa Töölön lahden Kaisaniemen kohdalla. Me kävelimme sen yli ensi kerralla, toisella kertaa ajoimme junassa. Kävelijöille maksaa pilette centin. Kummassakin päässä kohoaa korkea kivinen patsastorni, joka ei ole sekään muu kuin jättiläisrakennus ja näihin patsaisiin on siltaa kannattavat rautalankaköydet kiinnitetyt. Nuo kannattavat pääköydet, neljä luvultaan, ovat paksun hirren vahvuiset hienoista teräslangoista yhteen punotut, joita ympäröi valettu torvi. Korkealle uletuu kumpikin sillan samoin teräslanka köysistä kudottu seinus ja katto, ja peljättävän korkealla tuntee olevansa katsellessaan sillan keskikohdalta alas välkkyvään virtaan. Suurimmatkin laivat voivat esteettä purjehtia sillan alitse, ne näyttävät oikein pieniltä pursilta kaikki tuon jättiläisen läheisyydessä. Sillalla on omat poliisinsa, jotka kohteliaasti muistuttavat kulkijoille, ettei ole lupa tupakoida, ei jäädä istumaan eikä – hypätä alas. Elämänsä kyllästyneet ja uhkarohkeat hullut ovat nimittäin joskus heittäytyneet sillalta alas tuonne kammottavaan syvyyteen. Brooklynin silta ei kumminkaan tule olemaan maailman suurin, sillä toinen tätä kummempi, monta kertaa kuulumpi rakennetaan New-Yorkin ja Jersey-cittyn välille yli eteläisen Hudsonin suuhaaran. Tämä Amerikka se onkin tuollaisten jättiläisyri-tysten luvattu maa ja yritys mikä tarvitsee vuosikautia valmistuakseen Euroopassa, se kypsyy ja pannaan toimeen täällä viikossa.

Eräänä iltana lähdimme New-Yorkin suomalaisia katsomaan. Sanottiin meille kadun nimi, Cherry-Street, jonka varrella joitakin suomalaisia ravintoloita, boarding-hauses, löytyisi. Katu on kappaleen Brooklynin sillasta ylöspäin, lähellä laivarantaa. Etsiessämme saavuimme siten kaupunkin-osaan, jonkalaisessa emme olleet siellä vielä käyneet. Katukäytävät kihisi ihmisiä täynnä, paraastaan merimiehiä ja jotenki huonosti puettuja työmiehiä sekä meluavia lapsia. Epäiltävän näköisiä nuoria naisia, melkein pä lapsia vielä, tapasi katse tuhkatiheään, joko kävellen tai huonetten rappusilla rohkeasti ohikulkevia katsellen silmäyksillä, joitten tarkoitukselta ei voinut epäillä – huonetten, joitten puoleksi auki olevista ovista ja ikkunoista kuului alituista rämisevää soittoa tai juopuneitten laulua ja tanssia. Minä huomautin toveriani, että olimme epäilemättä joutuneet väärille teille, sillä eihän oikeat ihmiset tällaisilla kaduilla voi asua, mutta muuta-

... in lä- a var- les.	<p>Höyrylaivaliike.</p>	...
... pita lla 5.	<p>Lybeck—Helsinki—Hankoniemi.</p>	mak sam mak ron silta
...	<p>Höyrylaiva STORFURSTEN,</p>	I
opet- n yl- ensi etään	<p>Kapt. F. A. Åström, lähtee joulukuun 16 p:nä Lybeckistä Helsinkiin ja Hankoniemeen ottaen mukaansa matkustavia ja tavaroita.</p>	maks tai ja tuslat nadik
... viran- paitsi delta, ä lä- ksine	<p>Tarkempia tietoja antaa Victor Ek.</p>	Vare
p:nä	<p>Stettin—Hankoniemi.</p>	oteta 2—3 liklin
n.	<p>Höyrylaiva STELLA</p>	Viip
... heti	<p>lähtee noin 20 päivä Joulukuuta Stet- tinistä Hankoniemeen ottaen mu- kaansa tavaroita.</p>	kirjo oppil tuhat halua ilmei
1.	<p>Tarkemmin kertovat: Rud. Christ Gribel Stettinissä. Victor Ek. Helsingissä ja Hankoniemessä</p>	

mia kertoja kyselyään vastaan tulijoilta, vakuuti hän, että tältä kadulta etsitty paikkamme täytyy löytyä. Ja samassa äkkäsimmekin haetun nimen kyltissä ja portailla suomalaisen, jonka kansallisuudesta ei voinut erehtyä. Menimme sisään ja vakuutetuiksi tulimme kohta olevamme suomalaisessa kapakassa. Lattialla makasi repaleinen mies silmällään, kuorsaten kuuluvasti ja meille huomautettiin, että mies oli joku äsken maihin päässyt ja pidettiin siten hänen asemaansa luonnollisimpana maailmassa: siirrettiin kumminkin vähän syrjempään. Talossa tapasimme matkatovereitamme Atlantilta, muun muassa ”Porin sepän” poikineen, ja niin sitä jäätiin taloon yöksi. Kolmannessa kerrassa saimme jotenkin siistitiin huoneen, mutta ennen kahtatoista yöllä ei ollut puhettakaan tottumattoman nukkumisesta, sillä silloin vasta lakkasi yleinen musiikki kadun varrella, muusta melusta puhumatta, jota saattoi kestää koko yönkin. Talon isäntä ja emäntä olivat kohteliaita, hyvin voipia suomalaisia, joita

kumminkin täytyy surkutella elinkeinonsa takia, sillä kapakanpito suuren kaupungin syrjäpuolissa, merimieskortteleissa on mielestäni todellakin mitä kurjinta. Puhumattakaan siitä äärettömästä siveellisestä rappiotilasta, mikä täällä vallitsee, luulisi tuollaisessa melussa hermoston hetimiten turmeltuvan ja kärsimyksen sellaisella loppuvan, joka on alituisen rettelöissä yhteiskunnan kurjien kanssa, usein saaden väkisten ryöstää maksun mieheltä, joka on vaihtanut viimeisen centtinsä whiskyyn. – Suurten satamakaupunkien syrjäpuolista voikin saada kuvia, joita ei mistään muualta löydä. Se, joka alkaisi kuvaamaan suomalaista siirtolaisuutta Amerikassa ja ottaisi ainekset kuvaelmiinsa New-Yorkin ja San Franciscon merimieskaduilta, hän tekisi irvikuvan, jolla ei ole vastaavaa todellisuutta muualla kuin paikoissa, mistä ne on otettu. Merimiessaarnaaja voi nuo kuvat maalata todellisimmin, sillä hänen vaikutus-alansa on juuri noilla kurjilla aloilla. Pastori Panelius, joka tekee tehtävänsä hartaudella ja innolla New-Yorkissa, kertoi miten hän noista kurjuuden pesistä etsii ja löytää seurakuntalaisensa, miten hänen täytyy puolijuopuneelta koettaa saada jokukaan dollari pois kotiin lähetettäväksi, ennen kuin tuo kauhea viinan ja siivettömyyden kuilu on ehtinyt ne niellä.

Pari päivää myöhemmin saimme suomalaisiin häihin kutsun tälle samalle kadulle erään toisen ravintolanpitäjän luo. Näistä häistä ei nyt sen suurempia kerrottavia ole. Kaikki kävi niinkuin käydä piti, useita uusia tuttavuuksia teimme vaan sillä matkalla. Vihkimisen toimitti pastori Panelius ja kävi kaikki kuten ainakin kotimaassakin. Sen toimitettua astui sisälle myöskin seudun poliisi onnitellen nuorta paria ja iloisesti, säädylisestään haastellen, kuten ”gentlemanin” ainakin. Poliisit ovat Yhdysvalloissa isoja komeita miehiä kaikki. Sääntöjen mukaan ei toimeen kelpaa 180 naulaa keveämmät miehet. Aseena saa poliisi käyttää noin kyynärää pitkää patuskaa, ”kasakanpiiskaa”, jonkulaista, jolla hän pian tekee vastustajansa kykenemättömäksi. Ainoastaan hengenhädässä käytetään revolveria. Kaikellaisia historioita kerrottiin meille, miten lakia voidaan kiertää lahjomalla poliisia, varsinkin pahamaineisissa kaupungin-osissa.

Pastori Paneliuksen arvelun mukaan asustelee New-Yorkissa ja Brooklynessä noin 800 ja 1000 vaiheille suomalaisia. Tästä on tietysti iso osa merimiehiä, jotka tulevat ja menevät. Sentähden on vaikea mitään yhteisiä, jalompia pyrintöjä

saada aikaan. Brooklyniin on jo vuonna 1887 perustettu ”armon lähde” niminen raittiusseura, johon on kuulunut noin 30 jäsentä. Seurakuntaa ylläpitää noin 125 henkeä, jotka maksavat tarkoitusta varten 25 centtiä kuukaudessa, jotka varat tulevat siten Suomen Merimieslähetyksen hyväksi. Suomalaisten vuokrattuun kirkkoon mahtuu noin 150 henkeä. Sikäläiset suomalaiset kuuluvat muuten ryhmittyvän aina kotiseutunsa mukaan. Niin ovat Pietarsaarilaiset, Mustasaarilaiset, Ahvenanmaalaiset ynnä muut kutkin samoissa töissä, joihin ei vieraita hevillä päästetä. Miten kevytmielisesti täällä avioliitosta ajatellaan, todistaneen muun muassa seuraava seikka. Kohta vihkimisen jälkeen äskenmainituissa häissä, tuli ruotsia puhuva suomalainen nainen ja pyysi pastoria vihkimään samaan tekoon toisenkin parin. Kuultuansa ketä vihittävät olivat, kehoitti pastori P. heitä vielä asiaa tarkemmin miettimään. Eräs vanha, juoppo merimies, joka joitakin päiviä vuodesta viipyi täällä, oli vietelleyt hiukan puuttuvaisen kotiseutunsa tyttären, kotoisin muistaakseni Kruununkylästä ja muun kurjuuden lisäksi ja peitoksi oli nyt yht’äkkiä avioliitto solmittava, ja huomenna olisi sulho jo ollut valmis siirtymään muille markkinoille, jättäen vaimonsa muitten hoidettavaksi. Esimerkkini ei tietysti ole vielääkään huonoimpia. – Hunningolle joutuvat täällä helposti Suomesta tulevat nuoret ja kokemattomat naiset. Kieltä kun eivät osaa, on heidän ensimmäinen vuotensa palveluksessa mitä ikävin ja kurjin. Kolme maale palvelukseen joutunutta suomalaista tyttöä oli joutunut hulluinhuoneeseen, samaan, josta aikoinaan Worldin kirjeenvaihtaja miss Bly kurjia epäkohtia paljasti. Jos taas vieras, turvaton tyttö sairahuoneeseen joutuu, on esimerkkiä siitä sydämettömästä, välinpitämättömästä kohtelusta, jonka alaiseksi hän ilman ystäviä siellä joutuu. Pastori P. kertoi, miten hän eräässä hospitaalissa kävi suomalaista tyttöä katsomassa, jolla ennen hänen käyntiään oli mitä kurjin hoito. Hänen käyntinsä vaikutti muutoksen tytön kohtelussa, mutta samalla matkalla sai hän myöskin nähdä, miten kevytmielisesti ja raa’asti nuoret lääketieteen oppilaat siellä menettelevät sairasten naisten kanssa, joilla ei kaupungissa ystäviä ole, jotka kävisivät heidän luonaan.

Häyönä saimme kutsut erään suomalaisen luo Jersey-cittyyn ja tällä matkalla näimme, miten liike New-Yorkin kaduilla on vilkas yösydänkin. Ihmisiä menee ja tulee, kuten pienemmillä liikepaikoilla päivällä, ravintolat kaikki auki,

vieläpä puotejakin. Hedelmäin myyjät, joita on pitkin katujen varsia, ovat valmiit laittamaan ”lemoneidinsä” yölläkin, pusertaen pienellä koneella sitruunan nestettä vesilasiin, johon lisätään hienoa sokuria, ja niin on tuossa tuokiossa virvoittava 5 senttiä maksava juoma valmis öiseen kuivaan kurkkuun. Tietysti ei varsinaisia öisiä-kään kuvia puutu. Kalpeita, puoleksi hoipertelevia naisia ja miehiä tapaa viljalta paremmillakin kaduilla. – Satuimme sanottuna yönä kulkemaan sivu paikan, missä kohta arvasimme olevan sanomalehden kirjapainon. Ajureita seisoi pitkä rivi kadulla, ja heidän rattaitaan täytettiin suurilla sanomalehti-pakoilla. Vaistomaisesti astuimme erään herran kehoituksesta maakertaan, josta lehtiä tuotiin, ja täällä se oli liike ja jyrinä. Koneet jyrisivät niin kauheasti, ettei voiman perästä korvaan huutamalla tahtonut saada puhettaan kuuluksi. Saimme selville, että olimme kaupungin enimmäen leviävän lehden New-York World’in painossa. Miehiä oli työssä verrattain vähä, mutta koneita kaikellaisia sitä enemmän. Aloin muistikirjaani täältä jotakin merkitsemään, mutta silloin astui työnjohtaja näöltään luokseni ja sanoi, ettei ole lupa täällä muistiinkirjoittaa. Epäilemättä luuli hän minua konemieheksi, joka tuossa tuokiossa piirrän heidän patenttikoneensa kaikki paperille. Selvityksiin ei sen pitempiin ryhdytty, minäkin tyydyin vaan paljaasen katselemiseen. Sen voin kertoa, että World’iin tarvittava paperi pannaan koneeseen samana liuskana, jota menee läpi 40 peninkulmaa (engl.) tunnissa, ja valmiiksi käännettyinä sievään läjään putoavat lehdet valmiina toisesta päästä alas. Siitä siirtää yksi mies niitä sylillä minkä kerkiää vastaan otaville uloskantajille. Ihailin aikoinani ”Suomettarinkin” oivaa konetta, mutta ei sietänyt se tässä vertailua. Mutta onhan se New-Yorkin World sentään muutenkin valtavampi. Oma suunnaton palatsi on sillä parhaalla liikepaikalla nyt jo valmiina ja muistaakseni nousee sen tilaajain luku jo satoihin tuhansiin ja sen omistaja juutalainen Jos. Pullizer on jo aikoja ollut miljonain omistaja. Ei suinkaan ainekset vielä kukaan kuvauksiin New-Yorkista lopu. Liike sen suurimmilla Wall-Street ja Boadway-kaduilla, elämä ravintoloissa, joka niin paljon eroaa Suomen ravintolaelämästä y.m. seikat sietäisivät kyllä oman ”kapittelinsa”, mutta kertomukseni venyisi liiaksi. Sanomalehti-puuhut suomalaisten kesken New-Yorkissa jääkööt myöskin erityisistä syistä mainitsematta. Sinnehän sitä piti minunkin arvelun mukaan pa-

rin kolmen kuukauden päästä palata, mutta toimeni täällä Lännessä eivät sitä vielä myöntäneet. Ensi kirjeessä siis matkasta yli avaran Amerikan sen äärimmäiseen Länteen. Nykyään, marraskuun alkupuolella, voin hyvin, ja lähetän täten ystävälliset terveiseni tuttaville kotimaassa.

A.R.

Uusi Suometar

N:ro 8 – 4.1.1891

Uuden Suomettaren JUTTU-TUPA N:o 1. 1891

Amerikan matkalta.

(Siirtolaisen kirjeitä U. Suomettarelle.)

VI.

(Jatkoa viime numeroon.)

Viikon ummelleen New-yorkissa viivyttyämme, olimme valmiit kesäkuun 3 päivänä taas matkaamme jatkamaan. Jo kotimaassa oli matkasuunnitelma tehty, jonka mukaan pysähtyisimme vasta äärimmäisessä Lännessä, siellä missä suuren Tyyneen Valtameren aallot Amerikan rantoja huuhtelevat. Columbian virran suulle, Astorian kaupunkiin, Oregonissa, osoittivat ”tikettimme”, jotka muuistaakseni 57 dollarin hinnasta kummaltakin olimme Northern Pacific rautatielle ostaneet, luvalla muutamaksi päiväksi pysähtyä Minnesotan valtiossa. Pilettimme oli jonkullainen toisen luokan piletti, mutta matkalla emme havainneet oikeuksissamme niinkään suuria erotuksia niistä, joita jokainen tavallinen siirtolainen nautti. Ennen lähtöämme kävimme eräässä ruokapuodissa ostamassa ostamassa eväitä, sillä omin eväineen saa matkustaja rautatiellä tulla toimeen, miten haluaa, ellei sellaista paikkaa kalleemmasta hinnasta lunasta, mikä oikeuttaa koko hoitoon. Täyteen sulloimme ostamamme korin kaikellaista kamaa, vaikka sitten välillä olisimme monesti suoneet korissamme löytyvän paljon muutakin kuin siinä todellisuudessa oli. Jos eväät merellä maistuvat, ovat ne kahta paremmin tarpeen rautatiellä, missä melkein kaikki muu toimiminen, paitsi syöminen, on mahdotonta. Muistettakoon sen lisäksi, että edessämme oli matka vielä pitempi kuin äsken tultu; seitsemän pitkää vuorokautta se kestäisi, vaikka yötä päivää kulkisimme.

Tuntuipa vähän rintaa ahdistavalta tuo pitkä ajo pitkin Amerikan rautateitä, joitten kunnollisuudesta meillä oli omat mielipiteemme, mitkä tietysti varmentuvat yhä joka päivä lukiessa lukuisista, kamaloista rautatieonnettomuuksista. Ainakin on hyvin suuri mahdollisuus joutua osalliseksi onnettomuuteen niin pitkällä matkalla, mutta sitä aprikoimaan ei ole aikaa sillä, joka eteenpäin pyrkii. Ei meilläkään ollut arveluihin pitkiä aikoja: kamsut kannettiin tavaravaunuun ja itse astuimme katuvaunuun, jossa pian huilaisimme New-York Ontario & Western rautatieyhtiön lähtöasemalle. Täällä oli joukottain siirtolaisia odottamassa ja toisia yhä tuli. Samana päivänä oli saapunut eräs Bremen-linjan siirtolaislaiva ja siitä saimme useita suomalaisiakin matkatovereita, jotka aikoivat mikä minnekin, jotkut aina Chicagoon saakka. Varsinaiset matkatavarat ”checkattiin” St. Pauliin, saadaksemme ne Minnesotassa pysähtyessämme käsiimme, ja tässä sain minä jo nähdä alun siihen raakaan pitelemiseen, jonka alaiseksi kaikki matkakirstut joutuvat Amerikan rautateillä. Kapsäkkini vahvikkeeksi täytyikin minun ostaa vahva nahkaremmi, jota paitsi rautatie ei ottanut vastataksaan kapsäkin perille tulosta. Niin sanottiin, ja sittemmin tulinkin vakuutetuksi siitä, ettei paljon kokenut kapsäkiparkani olisi ikinä Lanttä nähnyt ilman sanottua nahkavyötä.

Kun piletien ja tavarain tarkastus oli ohi, astuimme lauttalaivaan, joka puolessa tunnissa vei meidät varmaa vauhtiansa Jersey puolella olevalle rautatieasemalle. Pian istuimme niin mukavassa asemassa kuin voimme erään toisen luokan vaunun kulmassa ja juna lähti liikkeelle pitkälle matkalleen. Kuten jo huomautin ei erotus toisen ja halvimmän paikan välillä ole läheskään niin silmiinpistävä kuin Suomessa. Toisen luokan vaunuissa Amerikassa eivät penkit, jos kohtakin samettityynyillä varustetut, ole niin mukavia kuin siellä kotimaassa, ja jonkunmoinen tasa-arvo tulee kohta näkyviin matkustavien kesken täällä. Siirtolaiset ovat kyllä siirtolaisia, mutta eivät he päätään menetä, vaikka käyvätkin ylemmän luokan vaunuissa, vieläpä siellä lyhemmän ajan oleskelevatkin. – Kello oli jo seitsemän iltasella kun jouduimme lähtöön rautatiellä, ja kauan emme sentähden saaneet kauniita maisemia ihailla, ennenkuin hämärä ja pimeys ne peitti. Juna kiiti peljättävän kovaa vauhtia, pitempiä matkoja jokien ja järvien rannikoita, sivu pienempien kaupunkien ja teollisuuslaitosten,

mutta, kuten sanottu, yö ne pian peitti synkkään vaippahansa, ja illallisen syötyämme vaivuimme mekin kumpikin sohvan kulmaansa, heittäen kaikki Herran haltuun. Se vaan tiettiin, että länsipohjoista kohti sitä mentiin, kohti Ontarion suurta järveä, mikä, sekä siitä Atlanttiin laskeva suuri St. Lawrencen virta, on New-Yorkin valtion ja Canadian välisenä länsipohjoisena ja pohjoisena rajana.

Aamulla herätessämme kultasi täysi päivä jo maisemia. Kun olimme peseytyneet, – joka vauvussa on vartavasten erotettu pesuosasto, jossa kumminkaan ei ole muuta kuin vettä saatavissa – menimme ulos hengittämään raitista kesäilmaa ja saamaan selkoa, missä olimme. Pian pysähtyi juna erään jotenkin soman näköisen kaupungin laitaan, joka, nimeltään Oswego, sijaitsi lähellä Ontarijärven eteläistä rantaa. Puolet asukkaista sanottiin olevan saksalaisia synnyltään, joka seikka tulikin monista saksalaisista kylttikirjoituksista näkyviin, mutta sitä vastoin oli vaikeampi uskoa, että 35,000 ihmistä, kuten sanottiin, mahtuisi tuossa pienehlännässä kaupungissa asumaan. Se meitä toki kummastutti, että olimme jo lähes 300 mailia sen suuremmitta ponnistuksitta kulkeet, mutta vielä enemmän hämmästyimme kun kuulimme saapuvamme puolisen ajoissa Niagaran putoukselle. Siis maailmankuululle Niagaralle! – Miksi et jo New-Yorkissa siitä ilmoittanut, sanelemaan minä toverilleni, joka ennen oli näitä maita matkustellut. Enhän sitä itsekään tiennyt, sanoi hän kuivasti. Niin olimme ostaneet piletit, tietämättä että tulisimme maailman suurimman kosken kautta matkustamaan ja voimatta käydä sitä tarkemmin katselemassa. Tuo ajatus harmitti kovasti, ja pian oli viimeinenkin toivo kadonnut, kun kysellessämme kuulimme, että juna pysähtyi Niagaran lähellä olevalle asemalle vaan sen verran, että ehdittäisiin kahvit hyvin juoda. Ken ei olisi mielikuvituksessaan Niagaraa luonut, mutta sen ympäristöjä ainakaan en milloinkaan ollut niin viehättäviksi ja suuremmoisiksi kuvitellut kun ne olivat. Luonto on täällä sellaista omituisen suurta ja alkuperäistä, etten voi sitä mihinkään ennen näkemääni verrata. Maa on epätaisaista, kukkuloita, laaksoja, tuuheita lehtimetsiä, aukeamia vuorottain, mutta ne ovat suureen kaavaan kaikki muovaellut ja viljelemättäminäkin ovat ne ylenmäärin rehoittavan näköisiä. Olikin ihanin kesän aika, tavattoman lämmin, toisinaan hiukan sadetta helteistä auringonpaistetta keskeyttämässä; valtaava kasvillisuuden ja kukkien

tuoksu täytti ilman, oikein etelämaista. Tulimme Niagara Falls'in asemalle, jossa kylmä päänpesu virkisti mieliämme ja puisti osan sitä pölyä ja nokea, mistä ei kukaan kuoleva pääse vapaaksi rautatiellä kesällä matkustaessaan. Niagara on New-Yorkin valtion ja Canadian rajalla, purkaen Ontarion järveen sen mahdottoman suuren vedenpaloisuuden, mikä noista neljästä suuresta yläpuolella olevasta Superiorin, Michiganin, Huronin ja lähinnä Erien järvestä laskee. Lähdettyämme kello 3 ajoissa eteenpäin saavuimme heti suuremmoiselle Suspension Bridgen riippusillalle, mikä vie junat yli kamalan syvyyden Canadian puolelle. Tältä sillalta näkyi myöskin Niagaran mahtava putous korkeana heijastavana vesiseinänä, jota harmaja sumu ympäröitsi. Juna kulki hiljaa, jotta kukin voi tuota näköä ihailia, mutta mitä oli se verrattuna siihen näytelmään, mikä olisi lähempänä ollut nähtävänä. Sen päätöksen tein vaan, ettei minua toista kertaa noin vaan "lähetetä" yli Amerikan, kuni muutakin tavaraa, tietämättä, mitä seutuja tulen kulkemaan ja Niagara se täytyy toiste saada vierestä nähdä, maksoi mitä maksoi, jos vaan lähimaillakaan kulkuni käy. Tietysti oli kärsimäämme harmiin oma tietämättömyytemme suurimpana syynä, mutta turhaa olisi salata, ettemme juuri hellillä tunteilla muistelleet pilettimme myyjän välinpitämättömyyttä tuollaisista tärkeistä sivuseikoista matkalla, ne kun hänen olisi pitänyt tietää sekä meille ajoissa ilmoittaa, jotta olisi voitu menetellä viisammin.

(jatk.)

Uusi Suometar

N:ro 8 – 11.1.1891

Uuden Suomettaren JUTTU-TUPA N:o 2.1891.

Amerikan matkalta.

(Siirtolaisen kirjeitä U. Suomettarelle.)

VII.

(Jatkoa viime numeroon.)

Tultuamme Canadian puolelle Niagaraa, ilmaantuivat tulliherrat vaunuihin kyselemään matkustajilta, oliko tullattavaa mitään mukana. Kun saivat kuulla, että olimme matkalla Chicagoon, siis kuljimme samaa vauhtia läpi Canadian, tyytyivät

he siihen. Eikä meille sen merkillisempää sinä päivänä tapahtunutkaan. Maisemat olivat pitkän matkaa mitä vaihtelevimpia ja ankarat saateet muutamana päivänä ennen olivat panneet jokikisen puron tulvilleen, alhaisemmat rannikot ihan veden alle. Asutus oli harvaanlaista, mutta näköalat vaihtelevia ja suuremmoisia. Varsinkin hurmasi meidät eräs soukka, pitkä laakson pohjuke, jonka viereistä korkeaa harjannetta rautatie kulki, toiselta puolen tuon tuostakin tuoden näkyviin Ontarion välkkyvät selänteet.

Sieltä täältä sujahti esiin notkelmasta hauskan näköinen maatalo, peltojen ja hedelmäpuitten ympäröimänä. Maanviljelys oli luultavasti näillä seuduin pääelinkeino, vaikka karjaakin kaikenlaista oli näkösällä. Suurempaa oli metsä yleensä kuin Suomessa, vaikka ei se Lännen aarniometsiin verrattuna ole kuin pensaikkoo vaan.

Myöhempään iltasella olimme kulkeneet tuon niemekkeen poikki, mikä Canadaa pistää Ontarion, Erien ja Huronin väliin ja Detroitin kaupungissa kuljimme taas rajan yli Michiganin valtioon. Detroitin kaupunki, jossa on lähes 200,000 asukasta, on tuon valtavan vesijakson partaalla, mikä yhdistää Erien ja Huronin, muodostaen keskivaiheilla suuren St. Clairen järven. Pimeä kun ehti, emme sen tarkemmin saaneet kaupunkia katsella, joka kuuluu olevan kaikkein kauneimpia Pohjois-Amerikassa, ja meriliike on siinä suurempi kuin missään sisävesillä. Sähkövalojen hohteessa kuljetettiin koko juna suuren suurella lautalla virran yli, josta kulusta matkustajat eivät juuri selkoa saaneet, sen vaan veden loiskeesta kuuli, että merta sitä mentiin. Michiganin valtiota sitten alettiin yön pimeässä viiltämään halki, eikä se kestänytään kuin aamuun saakka ennen kuin Michiganin niemi, Huronin ja Michiganin järvien välissä, oli yli kuljettu. Pohjoisimmassa osassa Michigania, joka muodostaa toisen niemekkeen Superiorin ja Michiganin järvien välissä, ovat Calumet, Hancoch, Ishpeming, Negaunee y.m. paikat, joissa paljon suomalaisia asustelee, luultavasti enemmän kuin missään muualla Amerikassa yksillä main.

Kun seuraavana päivänä, kolmantena lähötimme jälkeen New-Yorkista, katselimme ulos, aukesi etemme laaja tasanko, jossa silmänäkeviä oli melkein Suomen suoniittyjen näköistä heinämaata, missä kumminkin pitempi heinä ja heleän väriset lukuisat kukat olivat outoja suomalaiselle; jossakin näkyi pienempää enimmäkseen männikkö- ja kuusimetsää. Olimme yöllä

kulkeneet Michiganin järven eteläisimmän pään ympäri, mikä kuuluu Indianan valtioon, ja tunnin parin päästä saapuisimme Illinoisin Chicagoon, Lännen kuulun hallitsijattaren helmaan.

Siinä paikassa Michiganin järven länsi-ete-läpäässä, missä Chicago nyt sijaitsee, ei vuonna 1833, jolloin ensimmäinen höyrylaiva siinä kävi, ollut muuta kuin jokin hökkeli, joita yhteensä nimitettiin Fort Dearborn'iksi ja oli muodostettu jonkinlaiseksi linnoitukseksi indianeja vastaan. Muutama vuosi myöhemmin oli siinä jo sievä kaupunki, jonka pinta-ala on nyt kasvanut suu-remmaksi kuin minkään kaupungin maailmassa ja väkiluku nousee jo yli 1,100,000; viime vuosi-kymmenenä on väkiluku kasvanut kaksinkertai-seksi yli puolella miljonalla. Vuonna 1871 paloi kaupunki melkein kokonaan ja nyt meidän siellä ollessamme revittiin viimeistä osaksi palanutta rakennusryhmää; koko kaupunki on rakettu uu-destaan.

Lähestyessämme kaupunkia alkoi rautateitä kulkea ristiin rastiin yhä tiheämmässä ja sellaista sitä kesti ajaa melkein tunnin, kunnes lopulta saa-vuimme suurelle asemahuoneelle, johon ja jon-ka sivu johti kymmeniä ratoja. Tuon rautateitten paljouden voi käsittääkin, tietäessä, että Chicago on keskipisteenä 24 valtaradalle ja 5 sivuradalle ja että joka päivä tulee ja menee tuhannen junaa. Yhdeksän aikoina aamulla me saavuimme kun-nialla tuon rautatieverkon läpi asemahuoneelle, josta omnibukset veivät meidät toiselle rautatien-asehalle, mistä taas matka jälkeen puolenpäivän kello 4 oli jatkettava. Muutamia tuntia oli meillä siis aikaa katsella tuota suurta kaupunkia. Käyty-ämme pesuhuoneessa, lähdimmekin astuskele-maan ensimmäistä valtakatua, jonka molemmilla puolilla oli suuria korkeita, tavallisesti mustan-harmaista, kivirakennuksia, mitkä poikkeukset-ta olivat suurimpain tukkukauppiasten ja asioi-mistojen käytettävänä. Vaikka ilma oli paahtavan kuuma, tekivät nuo synkät kivimuurit kalsean kylmän vaikutuksen, tuntui siltä kuin olisimme joutuneet sydämettömäin keinottelijain haltuun, jotka nylkevät kenen vaan käsiinsä saavat. Ihmi-siä oli kävelyllä verrattain vähä, mutta katuvau-nut olivat kulkijoita täynnä. New-Yorkin Boad-way- ja Wall-Streetkatujen laisia ei Chicagossa löydy; kauppaliiike on täällä ikään kuin levennyt laajemmalle alalle, ettei varsinaista tungosta voi syntyä. Täällä näimme ensimmäiset sähkövoi-malla kulkevat katuvaunut, mitkä mennä kiitivät hiukan huristen ikään kuin taikavoimalla. Tar-

kemmin katsellessa huomasi kyllä metallijohdon ilmassa kulkevaan sähkölankaan, mikä vaunuja veti. Erinomaisen helppo näytti niitä olevan oh-jata ja pysäyttää ja kun ei esteitä edessä ollut men-ivät ne tulista vauhtia. Toinen laatu katuvaunuja oli niin kutsuttu cable car, joita kuljettaa kadun alla juokseva teräs-kaapeli, tuumaa kahta läpimi-taten paksuudeltaan. Portlandissa, Oregonissa, olen myöhemmin katsellut koneistoa, jossa tuota teräsköyttä liikkeelle höyryn voimalla ja suurten ratasrullain avulla pannaan. Voimakas ja soma on sekin vaunun kuletuks-tapa ja korkeimpiakin mäkiä ylös nousee sellainen vaunu esteettömästi. Näitä kumpaakin laatua katuvaunuja on jo Län-nen kaikissa suuremmissa kaupungeissa, jotka ehtivät ja tahtovat ensin panna kaikki nykyajan keksinnöt toimeen, varsinkin sähkön alalla.

Näitä kumpaakin kulkuneuvoa käytimme mekin päästäksemme kaupungin toisessa päässä olevaan Lincoln puistoon. Tämä puisto, joka si-jaitsee pitkin Michiganin järven rantaa, on laaja, 250 acraa alaltaan, kuten ruotsalaiselta puutarhu-rilta saimme tietää. Ruotsalaisia onkin sivumen-nen sanoen Chicagossa kokonaista puolisataa tu-hatta. Siellä on tekeillä suuremmissa laitoksia kaunistusta ja huvitusta varten ja on siellä jo val-mistakin. Eläinkokoelman, joka ei ollut suinkaan pieni sekään, katselimme, samaten kasvitieteel-lisen puutarhan, mistä aikoinaan syntyy jotakin suuremmissa. Siellä näin tutun pihlajankin, jota en Amerikassa muualla ole nähnyt. Eräässä isol-laisessa lammikossa oli kaloja, catfish ja bull-head nimisiä ihan sakeana; niiden ruokkimisesta näkyi kävelijöillä olevan suurta hupia, varsinkin lukuisilla lapsijoukoilla. Pari tuntia käveltyäm-me, heittäysimme väsyneinä aivan järven ran-nalla olevalle nurmikolle levähtämään, katsel-len silmän siintämättömiin jatkuvan Michiganin mustanharmaata pintaa. Tuuli sai aikaan joten-kin suuria laineita tuossa meren näköisessä jär-vessä, jonka rannikoilla varmaankin on monta luonnon-ihanaa paikkaa ja monen vastaisuudes-sa suuren kaupungin alku. Jutellessa siinä yhtä ja toista, muistelllessa tuhat järvien maata, sen ko-toisia rannikoita sekä sitä ääretöntä välimatkaa, mikä meidät sieltä eroitti, vaivuimme – uskaltan-enko sitä kertoakaan – ihan tavalliseen uneen, josta meidät sivukulkevain äänekäs keskustelu herätti. Muistimme, ettei matkamme päämää-rä ole Lincoln puistossa, vaan vielä puoliväliin kolmatta tuhatta peninkulmaa lännempänä ja kii-reesti kavahdimme pystyyn saaden hattumme,

joita tuuli oli kulettanut pitkin nurmikkaa. Tuuli olikin yltynyt oikein kiivaaksi, mikä pani pölyn savuna tupruamaan paikoin puistossa ja Chicagon kaduilla. Katseltuamme vielä joitakin kuvapatsaita, varsinkin suuremmoista Lincolnin patsasta, josta puisto on nimensä saanut, saavuimme kadulle, missä taas saimme sähkövaunussa virtottain hyvää kyytiä toiseen päähän. Väsyneinä matkan vaivoista, tomusta ja kuumasta puoli-pyörryksissä, etsimme ravintolan, missä saimme ruokaa, ja menimme sitten lähtöpaikalle. Chicagon merkillisyydet, sen suuri teurastuslaitos ynnä muut jäivät meiltä näkemättä. Päätimme

ensi maailman-näyttelyssä uudistaa käyntimme, ehkä silloin tapaamme siellä Suomestakin tulleita vieraita; mikä tietää, vaikka Suomi, Suomen laulu olisi siellä silloin edustettuna ja silloin – olisi ilo ylimmillään, ainakin Amerikan suomalaisten joukossa. Nyt ei ollut aikaa tulevaisuuden unelmiin. Todellisuus vartoi meitä suunnattoman pitkän rautatiejunan muodossa, joka vei meidät pitkin Missisipin laaksoa, kautta Wisconsinin valtion St Paulin ja Minneapolin sisaruskaupunkeihin. Sinne ehdimme ensi aamuna, perjantaina ja siellä taas tapaamme. Hyvää vointia siksi.

A. R.

Tekstin puhtaaksikirjoitus ja taitto:

Siirtolaisuusinstituutti

<http://www.migrationinstitute.fi>

Alkuperäistekstit haettavissa

Historiallisesta sanomalehtikirjastosta osoitteessa:

<http://digi.lib.helsinki.fi/sanomalehti>

Yksittäisen lehden numero löytyy helpoimmin
sivuston **selailu**-toiminnon kautta.

Kansalliskirjaston DIGITOIDUT AINEISTOT

Suomeksi | På svenska | In English

Etusivu

Sanomalehdet

Pienpainatteet

Aikakauslehdet

Muut tietokannat ja verkkoaineistot

HISTORIAALLINEN SANOMALEHTIKIRJASTO

Pääsivu

Selailu

Haku

Tarkennettu haku

Artikkelihakemisto

Palaute

Tervetuloa tutustumaan Suomen historiaan ja menneeseen aikaan vanhojen sanomalehtien kautta!

för Helsingfors och L